

**Bizalmi
vagyonkezelési
kézikönyv
ügyfelek részére**

Tartalom

A trust működése az angolszász jogrendszerekben.....	4
Mi a bizalmi vagyonkezelés? Kinek hasznos?.....	8
A bizalmi vagyonkezelés elhatárolása más jogviszonyoktól.....	11
Mit jelent a kockázatkezelés? Miért és kinek van rá szüksége?.....	16
Mi a vagyon? Hogyan épül fel? Hogyan pusztul el generációk alatt?	20
A vagyonrendelés jogszerűtlensége: a fedezetelvonás tilalma.....	23
Kiből lehet bizalmi vagyonkezelő? A szakmai alkalmasság fontossága.....	28
Mit jelent az aktív vagyonkezelés?.....	33
Mi a passzív vagyonkezelés? Milyen előnyei és hátrányai vannak?	36
A bizalmi vagyonkezelő felelőssége.....	41
Mit jelent a protektor kifejezés a bizalmi vagyonkezelésben?.....	44
Meg lehet-e tagadni a kötelesrészt? Miért nem?	49
Cégöröklés felkészületlen örökösökkel: Hogyan élheti túl a cég?.....	54
Felkészülés a céges generációváltásra 12 lépésben.....	58
Bizalmi vagyonkezelés és az ingatlan.....	63
Gépjármű bizalmi vagyonkezelésben	64
Az adózás kérdései a bizalmi vagyonkezelés során.....	68
A bizalmi vagyonkezelés adózási előnyei, adókedvezményezetek.....	72
Illetékszabályozás a bizalmi vagyonkezeléshez kapcsolódóan	75
A bizalmi vagyonkezelői tisztség megszűnése, avagy visszahívható-e a bizalmi vagyonkezelő?.....	78
Bizalmi vagyonkezelők listája Magyarországon.....	82

BEVEZETŐ

A Primus Trust Bizalmi Vagyonkezelő Zrt. az ország első és piacvezető üzletszerű bizalmi vagyonkezeléssel foglalkozó vállalkozása. Az alapítók a társaságot még 2014 őszén alapították, amely 2015 májusában kezdte meg tevékenységét.

A Magyar Nemzeti Bank a bizalmi vagyonkezelők szigorú működési feltételeinek fennállását évente felülvizsgálja és ennek alapján évente engedélyezi a további működést.

A Primus Trust Bizalmi Vagyonkezelő Zrt. szakmai elkötelezettségén és lojalitásán túlmenően ügyfeleit a jogszabályokban előírt kötelező mértéket jelentősen meghaladó összegű felelősségbiztosítással is védi. A társaság - a hazai szolgáltatói piacon egyedülállóan - évi 5 millió euró összegű felelősségbiztosítással rendelkezik a Lloyd's Syndicatenél.

A társaság vezető szakemberei 25-30 éves nemzetközi szakmai tapasztalattal rendelkeznek a bizalmi vagyonkezelés angolszász megfelelőjének számító trust struktúrák létrehozásában és működtetésében, jogi- és adótanácsadás, valamint befektetési, pénzügyi területeken.

„Értéket teremtünk generációkon át.” A Primus Trust Bizalmi Vagyonkezelő Zrt. üzleti filozófiáját képező jelmondatához híven olyan személyre szabott, adóhatékony, privát szféra védelmére alkalmas struktúrákat dolgoz ki és működtet, amelyek képesek hatékony megoldást nyújtani az ügyfelei számára többek között alábbi területeken:

- generációs vagyontranszfer
- adótervezés
- vagyonvédelem
- vállalatfelvásárlás

A bizalmi vagyonkezelés a fentieken túl számos más célra is alkalmas eszköz lehet, hiszen a társasági részesedés, mint az egyik leggyakoribb kezelt vagyon mellett szinte bármilyen egyéb típusú vagyontárgy (készpénz, értékpapír, ingatlan, vagyoni értékű köve-telés, művészeti gyűjtemény, egyéb jelentős értékű ingóság stb.) bizalmi vagyonkezelésbe adható.

A TRUST MŰKÖDÉSE AZ ANGOLSZÁSZ JOGRENDSZEREK BEN

Mit jelent a trust kifejezés?

A trust egy kettős tulajdonjogi jogviszony az angolszász jogban, amelyben a tulajdonjog mind a vagyonkezelőt (trustee), mind a kedvezményezettet (beneficiary) megilleti. A vagyonrendelő (settlor) a trust deedben (trust instrumentben) pontos utasításokat ad a vagyonkezelőnek arra vonatkozóan, hogy hogyan és miként kezelje a vagyont a kedvezményezett javára.

Mi a trust történelmi háttere és hogyan terjedt el a világon?

A kutatók között nem alakult ki konszenzus a trust kialakulásának tekintetében: egyesek egyértelműen a római jogi fideicommissumban látják a trust jogintézményének eredetét, míg mások a germán jogi salmann és az iszlám wakf hatásait említik. Az újabb kutatások szerint azonban leginkább az a valószínű, hogy a trust egy kifejezetten angol eredetű jogintézmény, amely a középkori feudális tulajdoni viszonyokból alakult ki a hűbérúri jogviszonyból eredő terhek kijátszása érdekében. A kontinentális jogban elsősorban az öröklési jog területén talál-kozhattunk a trusthoz hasonló jogintézményekkel.

A trust történelmi háttere az angolszász jog sajátosságaira vezethető vissza, amelynek egyik alapja a kettős tulajdonjog. Ez alapján két jogcí-mét különböztetünk meg: a legal title-t (hivatalos jogcím, ez a vagyonkezelőt illeti meg) és az equitable title-t (hasznokhoz való jogot jelenti, ez a kedvezményezettet illeti meg). Gyakorlatilag az equitable title volt az a jogcím, amelyet az equity bíróság előtt lehetett régen érvényesíteni.

A legal title azt jelenti, hogy a vagyonkezelőnek joga van eladni, megterhelni vagy bármilyen egyéb módon kezelni a vagyont, de ami nagyon fontos: a vagyonkezelés nem a saját javára, hanem mások javára történt. Az angol trust legfőbb működési elve ezen a kettős tulajdonjogon alapul azóta is.

A trust elterjedése elsősorban az angol politikai és gazdasági befolyás megerősödésének volt köszönhető, hiszen azokban a civiljogi államokban, ahol az angol befolyás meghatározó mértékben jelen volt, elkerülhetetlenné vált a trust szabályozása. A trust így, bár sajátos fejlődési ív mellett, bekerült a civiljogi, illetve vegyes jogrendszerű államok jogrendszerébe is.

Meg kell jegyezni, hogy Európában a római jogi hagyományokon nyugvó jogrendszerek alapvetően saját utat jártak be. Voltak területek, ahol teljesen elvetették a trust intézményét (például Ausztria vagy Németország) a fiduciárius tulajdonátruházás jogszabályi háttér nélküli gyakorlatának kialakításával, valamint a magánalapítvány alkalmazásával, míg másutt a trust gazdasági előnyeit felismerve ahhoz hasonló intézményt alakítottak ki (például Liechtenstein).

Mik a főbb szabályai az angolszász trust működésének?

A fentiekben leírtakkal összhangban az angolszász trust működésének alapja a kettős tulajdonban manifesztálódik. Mivel nagyon sok féle trustot különböztethetünk meg a trust létrejöttének körülményei, vagy a trustvagyon felhasználási módja alapján, ezért az alapvető sajátosságokon túl az egyes trustok gyakran eltérő vonásokkal rendelkeznek.

Az angolszász trust működésének bemutatásához példaként említhetjük az angol ingatlanjogot: Angliában amennyiben egy ingatlannak több, mint egy tulajdonosa van, úgy a tulajdonosok egy úgynevezett ingatlan truston keresztül tulajdonolják az ingatlant. Az angol ingatlan trust lényege, hogy kétszintű tulajdonjogot hoz létre az ingatlan felett. Elkülönül az ingatlan hivatalos nyilvántartások szerinti tulajdona („legal title”) a létrehozott ingatlan trust kedvezményezettjeinek tulajdonától („equitable title”).

Az ingatlan hivatalos nyilvántartások szerinti tulajdonosai („legal owners”) az ingatlan bizalmi vagyongazdálkodói („trustees”). Az ingatlan bizalmi vagyongazdálkodói látják el az ingatlan tulajdonához kapcsolódó adminisztrációs feladatokat. Az ingatlan bizalmi vagyongazdálkodói a tevékenységüket az ingatlan trust kedvezményezett tulajdonosainak („equitable owners”) érdekében látják el, akik jogosultak az ingatlant birtokolni, használni, valamint annak hasznait szedni.

Mi a különbség az angolszász és a magyar vagyongazdálkodási szabályok között?

Az angol trust abban különbözik a kontinentális jogban ismert vagyongazdálkodási konstrukcióktól, hogy a trustee számára tulajdonjogot biztosít a kezelt vagyon felett, míg ezzel egyidejűleg a beneficiary egyfajta korlátozott dologi jogosultságot kap ugyancsak a kezelt vagyonon. Ez a jogosultság alapozza meg a trustee lojalitási és elszámolási kötelezettségét a későbbiekben a beneficiary irányába. Az angol trust esetében a kettős tulajdonjog nemcsak a jogintézmény alapját adja, hanem az elhatárolási lehetőségét is a kontinentális megoldásokhoz képest. A magyar kontinentális jogrendszerben a tulajdonjog egyidejűleg, vagy csak a vagyongazdálkodót, vagy csak a kedvezményezettet illetheti meg, a kettős tulajdon angolszász fogalma nem ismert.

A magyar vagyongazdálkodási szabályok alapján a bizalmi vagyongazdálkodás megbízási típusú szerződésnek minősül, amelynek keretében a vagyonrendelő a bizalmi vagyongazdálkodóra ruházza át a kezelt vagyon tulajdonjogát, amely tulajdonjog így a bizalmi vagyongazdálkodót illeti meg egyedül, azzal, hogy a tulajdonába adott kezelt vagyont a kedvezményezett javára köteles kezelni. Az angol szabályozás alapján ezzel szemben a tulajdonjog konzekvensen megoszlik, tehát a vagyonrendelő egyrésztől a bizalmi vagyongazdálkodóra ruházza át a kezelt vagyon formális tulajdonjogát, míg másrésztől a kedvezményezett a kezelt vagyon kedvezményezetti tulajdonát szerzi meg.

Mit vett át Magyarország az angolszász trust modellből?

A magyar jogban a Ptk. rendelkezései alapján a bizalmi vagyongazdálkodási szerződés alapján a vagyongazdálkodó a vagyonrendelő az általa tulajdonába adott dolgokat, ráruházott jogokat és követeléseket (a továbbiakban: kezelt vagyon)

saját nevében a kedvezményezett javára kezeli. A vagyonrendelőt a tulajdonjog tekintetében elsősorban a rendelkezési jog illeti meg.

Bár a saját nevében jár el a bizalmi vagyonkezelő – azaz köt szerződéseket, terheli meg vagy idegeníti el a vagyont – jogait mindig a kedvezményezett javára gyakorolhatja. Az angolszász trusthoz hasonlóan létezik egy deklarált lojalitási és elszámolási kötelezettség a későbbiekben a kedvezményezett irányába.

A vagyonkezelő kötelezettségeinek megszegéséért a szerződésszegésért való kártérítési felelősség általános szabályai szerint felel a vagyonrendelővel, illetve a kedvezményezettel szemben.

Mindenhol ugyanolyan a trust szabályozása?

Az angolszász és a kontinentális jog gyökereinek különbségeire tekintettel eltérő szabályozási gyakorlat alakult ki a trust terén. A tulajdonjoghoz való viszony alapvetően szabályozta az egyes országokban, hogy hol, milyen formában, milyen szabályozási sajátosságokkal van jelen a trust. Ahogy fentebb részleteztük, az európai jogrendszerek számára a problémát a trust beemelése során az jelentette első sorban, hogy a tulajdonjogot egységesnek tekintik. Továbbá a kontinentális jogrendszerű országok jogi dogmatikáját a dologi jogok zártkörűségének elve jellemzi. Ami közérthetően fogalmazva azt jelenti, hogy törvényi rendelkezésre van szükség arra, hogy dologi jogi jogalapot hozzanak létre a vagyonkezelő és a kedvezményezett számára az abszolút dologi jogi jogvédelem megteremtéséhez. Így a kontinentális jog általános, valamint egy egyes államok saját belső jogrendszereinek sajátosságaira figyelemmel eltérő szabályozási gyakorlat jellemzi a trustot: néhol megbízási, máshol öröklési, ismét máshol alapítványi szabályok keverednek.

Ráadásul a mély történelmi gyökerekre tekintettel az angolszász jogban a trust rengeteg fajtája jelen van a joggyakorlatban, tehát bizonyos korlátok között mondhatjuk azt is, hogy maga az angolszász trust szabályozás sem egységes: különbséget tehetünk például az express trust és az implied trust között.

Az express trust akkor keletkezik, amikor a vagyonrendelő kifejezett utasításával hozza létre a trustot, ezt gyakran végrendeletbe foglalják és a vagyonrendelő halálával lép hatályba. Az implied trustot a jog hozza létre, a körülmények alapján vélelmezik a létrejöttét, nem a vagyonrendelő kifejezett szándéka révén jön létre. Beszélhetünk discretionary trustról, ahol a vagyonkezelők belátására van bízva, hogy hogyan használják fel a trust jövedelmét. Létezik charitable trust (jótékonyági trust), amelynek célja elsődlegesen az, hogy a köz hasznát szolgálja, és nemhogy nem szükséges, hogy meghatározott kedvezményezettjei legyenek, hanem általában nem is lehetnek meghatározott kedvezményezettjei.

MI A BIZALMI VAGYONKEZELÉS? KINEK HASZNOS?

A bizalmi vagyonkezelés elsősorban a jelentősebb magán és családi vagyonok hosszú távú védelmének, értékmegőrzésének és gyarapításának eszköze. Egyúttal, körültekintő tervezéssel, számottevő adóelőnyökkel is járhat.

A bizalmi vagyonkezelés keretében

- a vagyonrendelő, vagyis a vagyon eredeti tulajdonosa, szerződéssel a vagyonkezelőre ruhazza át a vagyontárgy tulajdonát; bizalmi vagyonkezelés tehát csak a vagyon tulajdonosának megváltozásával lehetséges;
- a vagyonkezelő kizárólag azoknak a kedvezményezett(ek)nek a javára kezelheti a vagyont, aki(ke)t a vagyonrendelő ilyenek jelölt meg;
- a vagyonkezelő a vagyonrendelő időközbeni halála vagy cselekvőképtelensége esetén is köteles a szerződésben rögzítettek szerint eljárni;
- szolgáltatásaiért a vagyonkezelő díjra jogosult, amit végső soron a kezelt vagyonból is levonhat.

A bizalmi vagyonkezelés fogalma

A fentiek alapján a bizalmi vagyonkezelés legfőbb értékeit az alábbiak szerint lehet összegezni:

1. a vagyonrendelő biztosítása a vonatkozásban, hogy vagyonának sorsa, úgy életében, mint halála esetére, szándékai szerint alakul és az indokolt tulajdonosi döntések akkor is meghozatalra kerülnek, amikor ő erre már bármilyen okból nem képes vagy tulajdonosként való fellépése üzleti, családi, közszereplési körülményei miatt nem kívánatos;
2. a magánvagyon és a magánszféra közel abszolút védelme;
3. a nagy értékű üzleti tranzakciók hatékony adóoptimalizálása.

A bizalmi vagyonkezelést tipikusan egy a vagyonrendelő és a vagyonkezelő közötti szerződés hozza létre. A szerződésnek a célja a vagyonrendelő által megjelölt kedvezményezett javára történő hatékony vagyonkezelés. A kedvezményezett ugyan nem alanya ennek a szerződésnek, mégis minden az ő érdekében történik, hiszen a vagyonkezelő kizárólag az ő javára járhat el.

Mire nyújthat megoldást a bizalmi vagyonkezelés?

A következő felhasználási lehetőségek akár együttesen is érvényesülhetnek ugyanabban a bizalmi vagyonkezelésben. Vagyis, ez a jogintézmény nagy fokú rugalmassággal bír, és komplex feladatok megoldására is alkalmas.

- Végrendelet alternatívája, öröklés.
- Adótervezés és adóoptimalizálás.
- Generációváltás a cégben, a cég stabilitásának biztosítása az ügyvezető-tulajdonos kiesése esetére.
- Fogytékossággal élő vagy kiskorú családtagról való gondoskodás a szülők halála után is.
- Jótékonykodás.

A bizalmi vagyonkezelésnek ugyanakkor vannak kifejezetten üzleti célú alkalmazási formái is.

- Magas kockázatú vállalkozások beindítása előtt, a már meglévő magánvagyonok, vagy azok egy részének biztonságba helyezése.
- Piacbővítés és befektetések inkognitóban.

Miként alakul a bizalmi vagyonkezelés adózása?

A bizalmi vagyonkezelés egy adósemleges megoldás. Ez a vagyonkezelési folyamat három szakaszának adózásával illusztrálható a legérthetőbben.

1. Vagyonrendelés.

Maga a vagyonrendelés (vagyis az az aktus, amellyel a vagyonrendelő átruházza a vagyon tulajdonjogát a vagyonkezelőre) adó- és illetékmentes tranzakció.

2. Vagyonkezelés.

A vagyonrendeléssel létrehozott kezelt vagyon egyedülállóan érdekes jogi képződmény. Nem jogi személy és nem önálló jogalany, de önálló adóalany amelynek saját adószáma, adóbevallása és mérlege van. Azaz, a kezelt vagyon, adó és számviteli megítélése ugyanaz, mint egy gazdasági társaságé. A társasági nyereségadó alanya, mint ahogy a helyi iparüzési adónak, esetleg más helyi adóknak (pl. ingatlan adó) is, Ugyanakkor nem alanya az ÁFÁ-nak. Ez azt eredményezi, hogy a kezelt vagyon bevételei (pl. kamat, bérleti díj, jogdíj, árfolyamnövekmény) az általános szabályok szerint adóznak, vagy éppen nem adóznak (pl. osztalék jövedelem). Ugyanígy, illetékfizetési kötelezettség alá esik a kezelt vagyon javára történő vagyonszerzés (pl. a vagyonrendelés során rendelt készpénzből vagy a kezelt vagyon bevételeiből történő ingatlan vásárlás esetén).

3. Vagyonkiadás.

Adózási szempontból a vagyonkiadás a legérzékenyebb pont, ugyanis ennek során több mindenre figyelemmel kell lenni:

- a vagyonrendelő és a kedvezményezett személye és a közöttük fennálló (pl. rokoni) viszony jellege;
- a vagyonrendelő és a kedvezményezett adóhonossága;
- a vagyonkiadás tőke vagy hozam jellege (a vagyonkezelőt sortartási kötelezettség terheli, melynek alapján először mindig a hozamot kell kiadnia, és csak utána a adhatja ki a tőkét a kedvezményezettnek).

Mindezen szempontoknak az eseti elemzését követően dönthető csak el, hogy adott esetben milyen adó- vagy illeték nemet, illetve, hogy milyen mértékben és formában (pl. forrásadó formájában) kell alkalmazni.

A BIZALMI VAGYONKEZELÉS ELHATÁROLÁSA MÁS JOGVISZONYOKTÓL

A bizalmi vagyonkezelés a magyar jogban egy új szerződéstípus, amely elsősorban az angolszász mintákra épül. Kérdés azonban, hogy miként viszonyul az intézmény a már meglévő, adott esetben vagyonkezelési célra is alkalmazható magyar jogintézményekhez. Ennek vizsgálata annak érdekében fontos, hogy pontosan meghatározásra kerülhessen a bizalmi vagyonkezelés helye a magyar jogrendszerben, valamint hogy milyen gyakorlati területeken bizonyulhat hatékonynak a bizalmi vagyonkezelés.

Megbízási szerződés

A bizalmi vagyonkezelési szerződés és a megbízási szerződés elhatárolása tekintetében a következő főbb különbségeket kell figyelembe venni.

A vagyonrendelést és a vagyon átruházását követően a vagyonrendelő szerepe sokkal kisebb hatókörű, mint a megbízási szerződés esetében. A vagyonrendelő nem jogosult utasítást adni a vagyonkezelőnek, ellentétben a megbízási szerződéssel. Ezen túlmenően a vagyonkezelő nem feltétlenül a vagyonrendelő irányában fog elszámolni a kezelt vagyonnal, várhatóan azt a kedvezményezett részére kell kiadnia.

A bizalmi vagyonkezelést a vagyonrendelő úgy is létrehozhatja, hogy saját magát jelöli ki vagyonkezelőnek, ami a megbízási szerződés esetében az önszerződés tilalma miatt kizárt.

A bizalmi vagyonkezelés szükségszerű velejárója a kezelt vagyon átruházása, ami a megbízási szerződés esetében nem áll fenn.

A bizalmi vagyonkezelés esetében a vagyonrendelő és a kedvezményezett harmadik személyek irányában is védelmet élvez annak érdekében, hogy a kezelt vagyonból ingyenesen vagy rosszhiszeműen szerzők helyreállítsák a kezelt vagyont. Ha a vagyonkezelő jóhiszemű, ellenérték fejében szerző

harmadik személy részére átruházza a kezelt vagyont, úgy az ellenérték automatikusan a kezelt vagyon helyébe lép annak hasznáival együtt. A megbízási szerződés esetében ilyenkor a megbízottnak elszámolási kötelezettsége keletkezik.

A bizalmi vagyonkezelésnek van maximális időtartama, míg a megbízási szerződéseknek nincs.

A vagyonkezelő valójában tisztségviselő, akit el lehet mozdítani és mást lehet a helyére választani, anélkül, hogy a szerződés megszűnne. Ehhez képest a megbízási szerződés esetében az alanyváltozáshoz a másik fél hozzájárulása szükséges.

A bizalmi vagyonkezelés esetében a vagyonkezelő számára automatikusan fennáll az angol jogban ismert fiduciárius kötelezettséghez hasonló, szigorú gondossági kötelelem, ami a lojalitással, jóhiszeműséggel és versenytilalommal jár együtt. A szerződések esetében a jóhiszeműség, mint általános polgári jogi alapelv érvényesül, azonban a lojalitás és a versenytilalom nem feltétlenül.

A bizalmi vagyonkezelési szerződés megszegése nem eredményezi a szerződés megszűnését, a bíróság a vagyonkezelőt a kezelt vagyon helyreállítására kötelezi. Ezzel szemben a szerződésszegés a megbízási szerződés esetében elsődlegesen jogalapot biztosít arra, hogy a megbízó a szerződést megszüntesse.

Ajándékozás, hagyomány

A bizalmi vagyonkezelés szintén konkurál az ajándékozással, illetve a hagyománnyal is.

Például valaki halála esetére a működő vállalkozását nem szeretné, ha örökösei eladnák, inkább annak folytatását és az abból származó hasznoknak a családja részére fordítását kívánja elérni. Számos vonatkozásban hasonlít a megoldás erre az esetre a bizalmi vagyonkezelés és az ajándékozás, illetve hagyomány vonatkozásában.

A bizalmi vagyonkezelés szerződéssel vagy végrendelettel történő létrehozása esetében a kötelesrészt szintén biztosítani szükséges az arra jogosult törvényes örökösök részére. Másrészről az ajándékozás, illetve a hagyomány esetében nincs a kedvezményezett és a vagyonkezelő között szerződéses jogviszony. Az élők közötti ajándékozás esetében az ajándékozónak – meghatározott feltételek bekövetkezte esetén – lehetősége van visszavonni az ajándékot.

Amennyiben a feltételhez kötött ajándékozásban szereplő megkötés szerint az nem harmadik személy érdekeit, hanem az ajándékozó javát szolgálja (a vagyonrendelő egyúttal kedvezményezett), úgy jelentős mértékben hasonlít a bizalmi vagyonkezelés intézményéhez.

Harmadik személyek javára szóló szerződés

A bizalmi vagyonkezelés tekintetében a harmadik személy javára szóló szerződéssel lehet leginkább párhuzamot vonni. A harmadik személy javára szolgáló szerződés esetében a kedvezményezettnek azt kifejezetten el kell fogadnia, míg ez a követelmény a bizalmi vagyonkezelés esetében nem áll fenn.

A harmadik személy nem jogosult a szerződés kikényszerítésére, kivéve, ha számára is kikötik a felek ezt a jogot. Emellett a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyban a kedvezményezettnek igénye keletkezik a kezelt vagyon helyreállítására azzal a rosszhiszemű vagy ingyenesen szerző személlyel szemben, aki a kezelt vagyonból szerez, míg a harmadik személy javára szóló szerződés esetében ilyen igény nem áll fenn, a jogviszony megmarad a kötelmi jog szintjén.

A haszonélvezet

A bizalmi vagyonkezelés jelentős előnye abban rejlik, hogy egy vagyon rendelkezésével ugyanazt a vagyontárgyat több kedvezményezett érdekében, javára is lehet rendelni, akár párhuzamosan, akár szukcesszív módon. Ehhez a konstrukcióhoz nagyban hasonlít a haszonélvezet intézménye.

A leglényegesebb különbség a kettő között abból adódik, hogy a haszonélvező jogosult a dolog használatára, gyümölcsseinek szedésére, míg a bizalmi vagyonkezelés esetében a kedvezményezett nem feltétlenül jogosult a dolgot használni, a dolog kezelésére pedig egyáltalán nincs lehetősége. A haszonélvezethez képest szűkebb használat esetében a használó csak saját maga és családja – vele egy háztartásban élők javára – használhatja, gyümölcsöztetheti a dolgot. A haszonélvezeti jog nem átruházható, és nem is átörökíthető, míg a vagyonkezelés esetében a kedvezményezett jogai igen.

A végrendeleti végrehajtó

Az egyes külföldi jogokban ismert végrendeleti végrehajtó szerepe is hasonló a bizalmi vagyonkezeléshez, bár a tulajdonjogot nem szerzi meg, azonban rendelkezési joga hasonlóan széleskörű. A végrendeleti végrehajtó is saját nevében jár el, meghatározott kedvezményezettek, az örökösök érdekében teljesíti kötelezettségeit. A végrehajtó jogköre alapvetően korlátlan, gyakorlatilag csak az ingyenes jogügyletek esetében érvényesülnek megkötések.

Amennyiben a tisztségét nem jogszerűen látja el, úgy kártérítési felelősséggel tartozik az örökösök irányában. Ugyanakkor jelentős eltérés a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyhoz képest, hogy a végrendeleti végrehajtónak semmilyen tulajdonjoga nem áll fenn a vagynon, annak csak kezelője, bár szinte korlátlan jogkörrel.

A gazdasági társaság

A gazdasági társaság sok esetben hasonló funkciót tölt be, mint a trust, illetve a bizalmi vagyonkezelés, különösen a rugalmas működtetésű társaságok esetében.

A gazdasági társaságok esetében a társaság tagjai (részvényesei) a vezető tisztségviselővel nem állnak közvetlen jogviszonyban, szemben a trust esetével, ahol a vagyonrendelő és a kedvezményezett is a vagyonkezelővel áll jogviszonyban.

A gazdasági társaság létesítésével kapcsolatban a következő jellemzőket lehet megállapítani: Létesítő okirattal hozzák létre, amely közjegyzői, vagy ügyvéd, jogtanácsos által ellenjegyzett okirat. A létesítő okiratban meg kell határozni a gazdasági társaság tevékenységi körét, a vagyoni hozzájárulás mértékét és rendelkezésre bocsátásának módját, illetve a társaság időtartamát. A gazdasági társaság cégbírósági bejegyzéssel jön létre.

A bizalmi vagyonkezelési szerződés jellemzője ehhez képest, hogy elsősorban írásbeli szerződés vagy végrendelet alapján jöhet létre. A szerződésben rendelkezni kell a kezelt vagyonról és annak a kedvezményezett érdekében történő felhasználásáról. A vagyonrendelő köteles a kezelt vagyon átruházására, a vagyonkezelő pedig a kezelt vagyon nyilvántartására.

Tulajdonjogi szempontból a gazdasági társaság esetében a gazdasági társaság a tulajdonosa a tagok által rendelkezésre bocsátott vagyonnak. A vagyon felhasználása a menedzsment hatáskörébe tartozik. A tagok (részvényesek) csak közvetett tulajdonosok a tagok döntése szerint részesülhetnek a nyereségből, likvidációs hányadból. A tagok (részvényesek) részesedése átruházható.

A szervezetek esetében általános jogelv, hogy ami a szervezet tulajdona, az nem a tulajdonosoké, a részvényeseké, a részvényesek csak indirekt módon rendelkeznek jogosultsággal a szervezet vagyona tekintetében. A trust esetében a jogi helyzet ettől bizonyos mértékben eltérő. A kedvezményezett joga a kezelt vagyon vonatkozásában sokkal közvetlenebb, mint a részvényes joga a társaság vagyona tekintetében.

A bizalmi vagyonkezelés esetében a vagyonkezelő a tulajdonos, ő dönt a vagyon felhasználásáról a szerződés alapján. A kedvezményezett jogosult a vagyon és/vagy hasznai kiadására. A vagyon kiadására csak a szerződés rendelkezéseinek megfelelően van lehetőség. A kedvezményezett a követelését elvileg engedményezheti harmadik személyek részére.

A gazdasági társaság vezető tisztségviselőinek a társaság érdekeinek elsődlegessége mellett kell eljárniuk, megbízatásuk legfeljebb öt évre szól. Emellett szigorú összeférhetlenségi szabályok vonatkoznak rájuk, és felelősségük a társaság irányában áll fenn. Ellenőrző szerv (felügyelő bizottság, könyvvizsgáló) felügyelheti tevékenységüket és bármikor visszahívhatók.

A vagyonkezelővel szemben fokozott követelmények állnak fenn, a kedvezményezett érdekeinek megfelelően köteles eljárni. Tevékenysége során a kereskedelmi ésszerűséget kell szem előtt tartania. Tisztsége a szerződés lejáratáig áll fenn, személyére nézve pedig jogszabály tartalmaz részletes szabályokat. A vagyonkezelő felelőssége a vagyonrendelő és a kedvezményezett irányában áll fenn, ők ellenőrzik, de a szerződési szabadság alapján ez korlátozható, vagy akár bővíthető is. Ez utóbbi lehetőséget nyújt a külföldi jogrendszerekben ismert protektor tisztségének létesítésére.

A fentiekben ismertetett jellemzők alapján összességében az állapítható meg, hogy a bizalmi vagyonkezelés olyan konstrukciót hoz létre, amely funkcióját tekintve akár a gazdasági társaság intézményét is kiválthatja, de legalábbis azzal konkurálhat. A bizalmi vagyonkezelés során alkalmazott vagyonelkülönítés alapvetően pótolja a gazdasági társaság esetében érvényesülő jogalanyiságot, sőt bizonyos szempontból a korlátolt tagi felelősséget is. Mindemellett a bizalmi vagyonkezelés előnye annak rugalmasságában és a jogviszonyban szereplő személyek közötti közvetlen jogviszonyban is rejlik.

MIT JELENT A KOCKÁZATKEZELÉS? MIÉRT ÉS KINEK VAN RÁ SZÜKSÉGE?

Milyen kapcsolatban áll a bizalmi vagyonkezelés és a kockázatkezelés?

Bizalmi vagyonkezelés esetében a kockázatok elosztásának egyik legjobb módja a kezelt vagyon egyes részeinek különböző befektetésekre tétele, amely által jelentősen csökkenthető a vagyonvesztés, károsodás kockázata. A bizalmi vagyonkezelő ezért köteles a kezelt vagyon befektetéseit úgy kialakítani, hogy

megfelelően diverzifikált portfólióval minimálisra lehessen csökkenteni a vagyonszűkülés kockázatát.

A portfólió diverzifikációja mellett természetesen más módon is elosztható a vagyonszűkülés, károsodás kockázata. Ilyen például a biztosítás megkötése. A bizalmi vagyonszűkülésről szóló törvény alapvetően a bizalmi vagyonszűkülésre bízta, hogy milyen eszközöket vesz igénybe a kockázatkezelés megvalósítása érdekében.

Miből adódhat kockázat? Hogyan lehet osztályozni a kockázatokat?

Generációs vagyonszűkülés

Az ember halandó, ezért mindenkinek szembe kell néznie azzal, hogy adja tovább az élete során felhalmozott vagyont a következő generációnak, vagy utód hiányában milyen célra fordítsa azt. A magyar öröklési jog alapvető problémája, hogy az öröklés csak jogelméletileg van kidolgozva és megoldva, amely megoldás messze elmarad a praktikus és a gazdasági élet gyors döntéshozatala igényeitől. A hagyaték az örökhagyó halálával ugyan azonnal és megszakítás nélkül száll át az örökösre, így nincs olyan köztes időintervallum, amikor ne lenne a dolognak tulajdonosa. A gyakorlat ezzel szemben azt igazolja, hogy hosszú ideig nincs jogi bizonyosság a hagyaték tartalmát és az örökös, tulajdonos személyét illetően. Minden örökösödési ügyben ki kell ugyanis várni az állami jóváhagyást a hagyaték és annak új tulajdonosait illetően és így az örökhagyó halála és az örökösök tulajdonszerzésének állami elismerése között hosszú idő, extrém esetben évek telnek el.

Közös vállalkozás

Az üzleti életben számtalanszor előfordul, hogy egymást alig ismerő személyek vagy vállalkozások kezdenek közös üzleti vállalkozásba, ahol fennáll annak a veszélye, hogy egy idő után a közös vállalkozás érdekeitől eltérő érdekek kerülnek előtérbe egyes tulajdonostársaknál, vagy a korábbi vállalásaikat nem vagy nem teljesen akarják teljesíteni. Ennek a problémának a kiküszöbölésére alakult ki a mind a mai napig a Ptk.-ban nem nevesített szindikátusi szerződés, amiben jellemzően a felek a vállalkozás vezetésével, a szavazati jogok gyakorlásával, az osztalék és a beruházások mértékével, a vezető tisztségviselők

visszahívhatóságával, stb. kapcsolatban tesznek vállalásokat. A szindikátusi szerződés kötelmi jogi jellegénél fogva nehezen, csak bírósági eljárásban kényszeríthető ki, azon ritka kivételektől eltekintve amikor a felek letétekkel és a tulajdonra vonatkozó opciós jogokkal egészítik ki a megállapodást.

Hogyan zajlik a kockázatkezelés, milyen lépései vannak?
Milyen eszközei vannak a kockázatkezelésnek?

Generációs vagyontranszfer

Részleteit tekintve a bizalmi vagyonkezelés a generációs vagyon transzfer során az alábbi esetekben lehet az ajándékozás, végrendelet, az öröklési szerződés vagy a törvényes öröklés alternatívája.

Amennyiben a tulajdonos szándéka a vagyon teljes vagy részleges átruházása akár élők között akár pedig halál esetére, az ajándékozási vagy öröklési szerződéshez, a végrendelethez vagy a törvényes öröklés szabályaihoz képest a bizalmi vagyonkezelés rugalmas és differenciált feltételrendszerrel függő juttatást (vagyonkiadást) tartalmazhat, ami lehetővé teszi, hogy a kedvezményezettek között akár időben, akár pedig arányaiban eltérő módon kerüljön a vagyon vagy annak hozama felosztásra. A vagyonrendelő meghatározhatja a vagyon vagy annak hozamainak kiadási időpontját, akár dátumhoz, akár életkorhoz, akár pedig feltételhez, eseményhez kötve. A tékozlás megakadályozására vagy méltatlanná válás esetén is alkalmazható a bizalmi vagyonkezelés, ugyanis a juttatás a végintézkedéstől eltérően részletekben, akár csak a hozamokra vonatkozóan teljesíthető, felfüggeszthető vagy akár meg is szüntethető, meghatározott feltételek bekövetkezése esetén.

Amennyiben a vagyonrendelő el kíván térni a kötelezően alkalmazandó öröklési szabályoktól akkor ezt a bizalmi vagyonkezelés útján megteheti, szabadon eldöntve, hogy ki, mikor és milyen mértékben részesülhet a vagyonból és annak hozamaiból. Ily módon, a köteles részre, valamint az ági vagyonra vonatkozó öröklési szabályok kikerülhetnek.

Az úgynevezett „multijurisdictional family” esetében, amikor a család tagjai különböző joghatóságok területén élnek és vagyontárgyaik és befektetések is

különböző országok területén találhatóak, a bizalmi vagyonkezelés jó megoldás lehet arra, hogy a vagyonrendelő halála esetén ne merüljön fel joghatósági ütközés és ne kelljen több ország hatósága előtt hagyatéki eljárást lefolytatni.

Kiskorú, cselekvőképtelen vagy önálló jövedelemmel nem rendelkező hozzátartozókról történő gondoskodás előre megtervezett és intézményesített megoldása is lehet a bizalmi vagyonkezelés, biztosítva azt, hogy a vagyonrendelő halála után is megfelelő ellátásban, iskoláztatásban stb. részesüljön a túlélő házastárs, kiskorú vagy cselekvőképtelen családtag.

Amennyiben a vagyonrendelőnek több kapcsolatból származó gyermeke van, vagy a számításba vehető örökösök közötti viszony nem felhőtlen és feltételezhető, hogy vita fog keletkezni a hagyaték körül, a bizalmi vagyonkezelés jó megoldás lehet a viták és az ebből fakadó vagyonvesztés megakadályozására.

A családi tulajdonú vállalkozások továbbadásának, a tervezett és irányított generációs vagyon transzfer fontos eszköze a bizalmi vagyonkezelés, amelynek használatával a vagyonrendelő befolyása a vagyonra a bizalmi vagyonkezelés időtartama alatt fenntartható. Ezáltal csökkenthető többek között a vagyonhoz kapcsolódó családi viszályok esélye és nagyobb valószínűséggel tartható egyben a vagyon vagy folytatható sikeresen a családi vállalkozás.

Közös vállalkozás

A bizalmi vagyonkezelés alkalmazásával biztosítható az, hogy a bizalmi vagyonkezelő bevonásával először is minden kérdéskör, jog és kötelezettség tisztázva legyen, másodsor pedig senkinek se legyen lehetősége a vállalásaitól egyoldalúan eltérni. A társas vállalkozások ilyen típusú közös tulajdonlása és irányítása az úgynevezett „unit trust” lévén valósulhat meg, ahol a tényleges tulajdonosok a közvetlen tulajdonosi részesedés helyett, bizonyos körülmények esetén át is ruházható, „unit”-tokban (egységekben) meghatározott kedvezményezetti pozíciót élveznek a trustban.

MI A VAGYON? HOGYAN ÉPÜL FEL? HOGYAN PUSZTUL EL GENERÁCIÓK ALATT?

Mi a vagyon?

A bizalmi vagyonkezelés bevezetése mögötti egyik jelentős motivációs tényező volt azon gazdasági és társadalmi változások sora, amely a rendszerváltással indult el Magyarországon. Ezen változás eredményeként jelentős számú családi vállalkozás jött létre, valamint egyre jelentősebb vagyonok halmozódtak fel egy-egy család kezében. A gazdasági rendszerváltást követően viszonylag rövid idő alatt lezajló átmenet, amelynek egyik jellemző sajátossága a mindent elérő privatizáció volt, kedvező helyzetbe hozta a többnyire fiatal, jellemzően 30-40 éves, függetlenedni vágyó, vállalkozó szellemű és az újdonságra nyitottabb csoportokat és szabad út nyílt a magánvagyonok felhalmozása és az ezzel kéz a kézben járó családi vállalkozások kialakulása előtt.

A vagyon természete jellemzően ciklikus, a nemzetgazdasági szempontból is jelentős vagyonok általában organikus módon, gyakran egy-két generáció alatt alakulnak ki. Nemzetközi tapasztalatokat is áttekintve megfigyelhető, hogy az első generáció épít, a második generáció konzervál és jó esetben tovább növel, a harmadik generáció viszont az esetek jelentős részében felél vagy akár rombol is.

Tekintettel arra, hogy az építő generáció képviselői az átlagos életkoruk alapján az aktív életpályájuk végén járnak, érdemes és szükséges volt a nemzetközi lehetőségek tükrében megvizsgálni a hagyományozási és vagyonátadási igényeiket. A bizalmi vagyonkezelés hazai adaptációjával egy hatékony vagyonkezelési eszköz vált elérhetővé, amely képes megoldást nyújtani a jelentősen megváltozott társadalmi és gazdasági feltételek által teremtett kihívásokra.

A kezelt vagyon

A bizalmi vagyonkezelés során a kezelt vagyont minden esetben konkrétan meg kell határozni annak érdekében, hogy az átruházás megvalósítható legyen.

A bizalmi vagyonkezelés esetében a kezelt vagyon gyakorlatilag bármi lehet, amennyiben az tulajdonolható és annak átruházására jogi lehetőség van. Tipikusan a kezelt vagyon körébe tartozhatnak az alábbi vagyontárgyak: ingatlan, társasági részesedés, pénz, értékpapír, ingóságok, különböző jogok, követelések.

A fentiek alapján tehát bizalmi vagyonkezelés alá tartozó vagyonba bármilyen vagyoni értékkel bíró dolog, jog vagy követelés tartozhat, amely alól csak a forgalomképességet korlátozó szabályok által érintett dolgok jelenthetnek kivételt. Mai jogrendünkben tipikusan ilyen a termőföld, amelynek forgalomképessége csak igen szűk alanyi körben engedélyezett, vagyis bizalmi vagyonkezelő is csak olyan személy lehet, aki e szűk alanyi körbe tartozik.

Hogyan épülhet le a vagyon a nem megfelelően megszervezett generációváltás következményeként?

Öröklési jog gyakorlati problémái

A vagyon felhalmozásával egyidejűleg a vagyon tulajdonosának szükségképpen szembe kell néznie azzal a problémával, hogyan adja tovább az élete során felhalmozott vagyont a következő generációnak. A magyar öröklési jog alapvető problémája, hogy az öröklés csak jogelméletileg van kidolgozva és megoldva, amely megoldás messze elmarad a praktikus és a gazdasági élet gyors döntéshozatali igényeitől. A magyar öröklési jog legfontosabb elve az alábbi mondatban kerül összefoglalásra a jogszabályban: „Az ember halálával hagyatéka, mint egész száll az örökösre.” Dogmatikailag és jogilag is zárt rendszert alkotna ez a rövid, az öröklési jog alapját képező mondat, amely azonban nincs feltétlenül összhangban a mindennapok igényeivel. A hagyaték az örökhagyó halálával ugyan ipso iure azonnal és – elvileg – megszakítás nélkül száll át az örökösre, így – szintén elvileg – nincs olyan köztes időintervallum, amikor ne lenne a dolognak tulajdonosa.

A gyakorlat a fentiekkel szemben viszont azt igazolja, hogy hosszú ideig nincs bizonyosság a hagyaték tartalmát és az örökösök személyét illetően. Minden örökösödési ügyben ki kell ugyanis várni az állami jóváhagyást a hagyaték és annak új tulajdonosait illetően, így az örökhagyó halála és az örökösök tulajdonszerzésének állami elismerése között hosszú idő, extrém esetben évek

telnek el. Sokszor nehézkes és hosszadalmas közjegyzői eljárás állapítja meg a hagyatékot és annak örökösét, örökösait. Bármilyen jogvita az örökösök között akár évekkel is elnyújthatja az eljárást, amelynek következtében nincs a tulajdonjog gyakorlására jogosult személy. Passzív, napi döntéseket nem igénylő hagyatéki vagyontárgyak esetében a hagyatéki eljárási rendszer ritkán okoz helyrehozhatatlan károkat, de aktív, napi döntéshozatalt igénylő hagyatéki vagyon esetén egy elhúzódó hagyatéki eljárás, döntésre jogosult személy hiányában a vagyonelem értékvesztését, rosszabb esetben teljes elértéktelenedését okozhatja.

A magyar gazdaság jelentős részét teszik ki a családi tulajdonú mikro-, kis- és középvállalkozások. Ezek egy jelentős részében a tulajdonosi és menedzsment funkciók nem vagy nem teljesen válnak szét. A tulajdonos vagy az ügyvezető halálával, amennyiben nincs cégjegyzésre feljogosított más személy, a napi döntéshozatali folyamatok is azonnal ellehetetlenülnek, a tulajdonosi jogkört gyakorló személy nélkül pedig ezen funkciók nem is állíthatók helyre hosszú ideig, a hagyatékátadó végzés jogerőssé válásáig. A köztes időszakban nincs olyan személy aki új ügyvezetőt tudna kinevezni vagy a vállalkozás éves beszámolóját el tudná fogadni. Ügyvezető hiányában leállhat a vállalkozás tevékenysége, nem tud fizetni sem a beszállítóknak, sem a munkavállalóknak, sem pedig az adóhatóságnak. Egy ilyen helyzet gyors és elkerülhetetlen összeomlást okozhat, és az egyéb szempontból működőképes vállalkozás is felszámolásra kerülhet, mielőtt még az örökös a rendelkezési jogát igazoló hagyatékátadó végzést megszerezhetné. Könnyen belátható, hogy nem érdemes megvárni egy ilyen helyzet bekövetkeztét, hanem fel kell jó előre készülni a generációváltásra.

Tékozlás

A bizalmi vagyonkezelés tékozlás megakadályozása érdekében vagy méltatlanná válás esetén is jól alkalmazható jogintézmény, a juttatás ugyanis a végintézkedéstől eltérően, akár csak a hozamokra vonatkozóan is teljesíthető, felfüggeszthető vagy akár meg is szüntethető meghatározott feltételek bekövetkezése esetén. A vagyonrendelő meghatározhatja a tőke/hozam kiadási időpontját, akár dátumhoz, akár életkorhoz, akár pedig feltételhez, eseményhez kötve. Példa erre amikor a vagyonrendelő a vagyon felosztását a

kedvezményezett meghatározott életkoráig (jellemzően a nagykorúvá válást követő 7-8 évig) nem engedélyezi vagy csak a vagyon hozamaihoz lehet hozzájutni meghatározott ideig. Sok esetben a bizalmi vagyonkezelésből történő hozamkifizetés vagy vagyonkiadás csak célhoz (pl. egyetemi tanulmányok költségeinek finanszírozása stb.) vagy feltételhez (pl. egyetemi diploma megszerzése, házasságkötés, gyermekvállalás stb.) kötötten történhet.

Nagyobb létszámú vagy nemzetközi családok

A családtagok között szinte törvényszerűen felmerülő érzelmi, pénzügyi és jogi konfliktusokat úgy kell tudni kezelni, hogy azok a lehető legkisebb mértékben veszélyeztessék a felhalmozott vagyon megóvását, működtetését és gyarapítását. Sokszor ez túlmutat a jogi, számviteli és pénzügyi ismereteken, más típusú készségek meglétét, illetve felvonultatását igényli. Éppen ezért ma már nem ritka a nagyobb és a családi konfliktusok kezelésére felkészült külföldi vagyonkezelőknél, hogy a jogászokon és az adószakértőkön kívül családpszichológusokat is foglalkoztatnak.

Hazai viszonyaink között a bizalmi vagyonkezelés szabályrendszerének kialakítása során a családi generációváltás első, esetleg második hulláma zajlott le és zajlik jelenleg is. Az alapító, felhalmozó generáció szerepét egyre hangsúlyosabban veszi, vagy venné át a második generáció. A bizalmi vagyonkezelés hazai bevezetésével és egyre kiterjedtebb alkalmazásával egy jóval sokoldalúbb, a mindennapi élet igényeire jobban reagálni képes vagyonkezelési eszköz vált elérhetővé az öröklési jog merev keretrendszer mellett.

A VAGYONRENDELÉS JOGSZERŰTLENSÉGE: A FEDEZETELVONÁS TILALMA

A Ptk. a bizalmi vagyonkezelési szerződés szabályai között nem tartalmaz kifejezett rendelkezést a vagyonrendelés jogszerűtlenségére vonatkozóan. Az általános polgári jogi szabályok azonban irányadók erre az esetre is. A vagyonrendelés abban az esetben tekinthető jogszerűtlennek, ha az a

vagyonrendelő hitelezői fedezetének elvonására (in fraudem creditorum) irányul, illetve, ha a szerződés a joggal való visszaélés tilalmába ütközik.

Mikor fedezetlevonó egy szerződés?

A Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 6:120. §-a írja körül a fedezetlevonás jogi fogalmát. A jogszabály kimondja, hogy az a szerződés, amellyel harmadik személy igényének kielégítési alapját részben vagy egészben elvonták, e harmadik személy irányában hatálytalan, ha a szerző fél rosszhiszemű volt, vagy rá nézve a szerződésből ingyenes előny származott.

Mint azt a bevezetőben kiemeltük, a Ptk. ezen általános szabályai irányadóak lesznek a bizalmi vagyonkezelési szerződés megkötésekor is. A bizalmi vagyonkezelés esetében a fedezetlevonás alapvetően a vagyonrendelő hitelezői számára jelenthet hátrányt, oly módon, hogy a vagyonrendelő a hitelezőivel szemben fennálló tartozásának alapját elvonja akkor, amikor vagyonát, vagy annak egy részét bizalmi vagyonkezelésbe helyezi.

Fontos kiemelni, hogy a jogszabály által fentiekben meghatározott objektív feltételek együttes teljesülése nélkül nem áll fenn a fedezetlevonás, ezért érdemes külön pontokba szedve megvizsgálni az egyes feltételek jogi hátterét.

A fedezetlevonó ügylet objektív feltételei

A jogosult kielégítési alapjának elvonása

A jogosult kielégítési alapjának elvonása a kötelezett saját vagyonába tartozó dolog tulajdonjogának harmadik személyre történő átruházásával valósul meg. Tipikusan ilyen ügyletnek minősülhet: az ajándékozás, az adásvétel ha nem értékarányos a szerződés, vagy indokolatlan hosszú teljesítési határidőt biztosít a vevőnek, a gazdasági társaság részére történő nem pénzbeli hozzájárulás szolgáltatása értékaránytalanul, vagy akár a bizalmi vagyonkezelésbe adás is.

Egy igény kielégítési alapjának elvonásáról akkor beszélünk, ha a fedezetlevonó szerződés miatti vagyonvesztés következtében az igény – a kötelezett egyéb vagyona híján – nem (vagy nem a maga egészében) hajtható be az adóson.

A követelés fennállása

Fontos feltétel továbbá, hogy a harmadik személy követelésének már léteznie kell a fedezetelvonó szerződés létrejöttékor. Amennyiben az adóssal szembeni követelés csak az után merül fel, hogy az adós átruházta vagyontárgyait, úgy nem beszélhetünk fedezetelvonásról. A harmadik személy a relatív hatálytalanság megállapítására és a jogkövetkezmények alkalmazására pert csak akkor indíthat a fedezetelvonó ügylet alanyaival szemben, ha követelése esedékessé is vált, azaz az igény állapotába került és kikényszeríthető.

A kezelt vagyon védettsége nem akadályozza meg azt, hogy a vagyonrendelő hitelezője fellépjen abban az esetben, ha a bizalmi vagyonkezelés létesítése az ő sérelmére fedezetelvonást valósított meg. Ilyenkor a hitelező hivatkozhat a fedezetelvonónak minősülő bizalmi vagyonkezelési szerződés relatív hatálytalanságára.

Rosszhiszeműség vagy ingyenesség

A szerződés fedezetelvonó jellegének megállapításához további törvényi előfeltétel, hogy a szerződéskötés során a kötelezettel szerződő szerző fél rosszhiszemű legyen, vagy rá nézve a szerződésből ingyenes előny származzon.

A)

Rosszhiszeműnek az adóssal szerződő másik fél akkor minősül, ha tudott, vagy a körülmények szerint, megfelelő (azaz az adott helyzetben általában elvárható) gondosság mellett tudnia kellett a követelés fennállásáról és arról, hogy a szerződés a hitelező követelésének a kielégítési alapját részben vagy egészben elvonta. A szerző fél rosszhiszeműségét megalapozza például, ha ő a követelés elvont fedezetéért (dologért, jogért vagy követelésért) fizet ugyan, de tudja, hogy a végrehajtás során egyértelműen azonosítható vagyontárgyat a kötelezett azért idegenítette el neki, hogy aztán a befolyt ellenértéket a jogosult elől elvonja.

A rosszhiszeműség vonatkozásában megjegyzendő, hogy a bizalmi vagyonkezelési szerződést megtámadó félnek kell bizonyítani ebben az esetben

a bizalmi vagyonkezelő (mint szerző fél) rosszhiszeműségét: vagyis azt, hogy a bizalmi vagyonkezelő a szerződés megkötésének pillanatában tudott a követelés fennállásáról és arról, hogy a szerződés miatti vagyonvesztés következtében az igény nem hajtható be a vagyonrendelőn.

B)

Az igényének kielégítési alapját elvesztő harmadik személlyel szemben hatálytalan a szerződés akkor is, ha a szerző fél számára a szerződésből ingyenes előny származott, függetlenül attól, hogy esetleg jóhiszemű volt. A fedezetelvonó ajándékozási szerződés relatív hatálytalanságának vizsgálata körében közömbös, hogy a szerződést kötő feleket nem a fedezetelvonás, hanem egyéb gazdasági megfontolások motiválták. Az ingyenes szerző jó- vagy rosszhiszeműsége azért közömbös, mert a vagyonhoz jutót vagyoni hátrány az ellenszolgáltatás nélkül szerzett dolog elvesztése folytán nem fogja érnei.

A Ptk. egyes esetekben vélelmezi a rosszhiszeműséget, illetve az ingyenességet. Például, ha az adós a hozzátartozójával köt szerződést, ha az adós olyan céggel köt szerződést, amelyben többségi befolyással rendelkezik, illetve, ha a cég a tagjával, vezető tisztségviselőjével, vagy ezek hozzátartozójával köt szerződést.

A bizalmi vagyonkezelés esetében az ingyenesség kérdésében nincs kimunkált jogirodalom és bírósági joggyakorlat sem áll rendelkezésre. Elválnak egymástól a nem üzletszerű ingyenes bizalmi vagyonkezelés és az üzletszerű, ellenérték fejében végzett bizalmi vagyonkezelés. Míg első esetben – a többi feltétel fennállása esetében – álláspontunk szerint objektíven megállapítható lehet az ügylet fedezetelvonó jellege rosszhiszeműsége tekintet nélkül, addig az ellenérték fejében végzett bizalmi vagyonkezelés esetében ez nem mondható el. Üzletszerű bizalmi vagyonkezelés esetében a tulajdonátruházó ügylet keveredik a megbízási típusú szerződéssel: a vagyonrendelő nem az átruházott dolog (kezelt vagyon) ellenértékét fizet meg a vagyonkezelőnek, hanem a vagyonkezelő munkájáért ad díjazást. Viszont a vagyonkezelő nem is válik „végleges” tulajdonossá, így vele szemben konzekvensen nem lehet az a fordulatot alkalmazni, hogy ingyenesen szerzett volna.

A fedezetelvonás jogkövetkezménye relatív hatálytalanság

A fedezetelvonó szerződés megkötésének a jogkövetkezménye a relatív hatálytalanság megállapítása lehet. Éppen ezért fontos leszögezni, hogy a fedezetelvonás nem semmisségi ok, csupán megtámadhatósági lehetőséget ad.

Ahhoz azonban, hogy a fedezetelvonás megállapítást nyerjen, a hitelezőnek perben sikeresen kell megtámadnia a hatályos szerződést. Ha pedig a kötelezettnek elegendő vagyona van a jogosult követelésének kielégítésére, a fedezetelvonó ügylet hatálytalanságára indított perben a szerző fél marasztalására nem kerülhet sor.

Sikeres perlés esetén a bíróság megállapítja az ügylet fedezetelvonó jellegét és a szerző felet annak tűrésére kötelezi, hogy a hitelező harmadik személy követelését a megszerzett vagyontárgyból kielégítse. A marasztalás tehát nem a kötelezett és a szerző fél közötti szerződésben kikötött szolgáltatás visszaadására, hanem a követelése kielégítésére, annak fedezete megteremtésére történik. Tehát a relatív hatálytalanság okán a bizalmi vagyonkezelési szerződés a vagyonrendelő és a vagyonkezelő között nem válik érvénytelenné. A kielégítésen túlmenően a megmaradó vagyontárgyak helyzetét nem érinti a relatív hatálytalanság, továbbra is vagyonkezelésben maradnak.

A hatálytalanság azt jelenti, az adóssal szerződő (vagyonszerző) fél köteles tűrni, hogy a jogosult végrehajtást vezessen az általa megszerzett vagyontárgyra, és abból a követelése erejéig kielégítést nyerjen. Ha azonban a szerződő fél időközben a megszerzett vagyontárgyat rosszhiszeműen továbbadta vagy azt elvesztette, akkor a megszerzett vagyontárgy értékéig saját vagyonával felel a jogosult felé.

A gyakorlatban előfordul, hogy a perindításig a fedezetül szolgáló vagyontárgy többször gazdát cserél. A fedezetelvonó szerződés szabályait kell alkalmazni akkor is, ha az előny nem a szerződési jognyilatkozatot tevő, azaz a fedezetelvonó szerződéssel közvetlenül szerző személynél, hanem a tőle szerző további személy(ek)nél jelentkezik. Az érintett szerződések mindegyikénél

külön-külön kell vizsgálni, hogy fennállnak-e a fedezetelvonó ügylet megállapításának törvényi feltételei.

A fentiek alapján a bizalmi vagyonkezelés esetében a közvetlen szerző féltől (a bizalmi vagyonkezelőtől) szerző további személyekkel szemben is érvényesíthető a hitelezői követelés: tehát akkor is, ha a vagyonkezelő a kezelt vagyonba tartozó vagyonelemet időközben már tovább ruházta. Ilyenkor azonban a további szerzők vonatkozásában külön vizsgálandó, hogy fennállnak-e a fedezetelvonás feltételei. Sajátos eset, ha a vagyonkezelő a kedvezményezett részére adja ki a kezelt vagyont. Álláspontunk szerint, ha az alapügyletben a bizalmi vagyonkezelő rosszhiszeműsége kizárt, akkor a kedvezményezett részére történő vagyonkiadásnál sem merülhet fel a fedezetelvonás megállapításának lehetősége.

KIBŐL LEHET BIZALMI VAGYONKEZELŐ? A SZAKMAI ALKALMASSÁG FONTOSSÁGA

A bizalmi vagyonkezelés lelke a vagyonkezelő. Az ő kezében összpontosulnak a vagyonkezelés számai, azaz a vagyonrendelő őt bízta meg a vagyon kezelésével, övé a kezelt vagyon tulajdonjoga, ő hajtja (hajtatja) végre a vagyonkezelési tevékenységet, és ő felelős a kezelt vagyon felosztásáért a kedvezményezettek között. Személye ezért megkerülhetetlen valamennyi bizalmi vagyonkezelési jogviszonyban. Fontosságát jól mutatja az intézmény neve is. A „bizalmi” jelző az angolszász „trust” elnevezéshez hasonlóan a vagyonkezelőbe – mégpedig a vagyonkezelő személyébe és képességeibe – vetett bizalmat hivatott kifejezni.

A vagyonkezelési jogviszonyok rendkívül eltérőek és sokszínűek, ezért a vagyonkezelői szerepkörök is nagymértékben különbözőek egymástól. Ezért a Ptk. is csak a vagyonkezelői minőség korlátait emeli ki, a felekre bízta azonban az egyes jogok, jogkörök, kötelezettségek és felelősségek terjedelmének meghatározását. E négy tényező ezért ugyancsak más és más minden bizalmi vagyonkezelési jogviszonyban, amely így nem értékelhető általánosságban, hanem csak az egyedi, testreszabott jogviszony vonatkozásában.

A vagyongazdálkodói szerepkörnek megfelelően tehát más jellegűek és mértékűek a vagyongazdálkodói jogosultságok, kötelezettségek és felelősségek egy olyan vagyongazdálkodási jogviszonyban, ahol a vagyongazdálkodó csak a kezelt vagyon továbbadására köteles (pl. egy vagyongazdálkodón keresztül megvalósított ajándékozás), mint egy aktív, komplex, befektetési kötelezettséggel és a kedvezményezettek személyének és/vagy jogosultságuk mértékének meghatározására is jogot teremtő jogviszonyban (pl. diszkrécionális bizalmi vagyongazdálkodás). Úgyszintén lényeges különbség van a feleltől érdektelen és egy olyan vagyongazdálkodó között, aki egyúttal vagyongazdálkodó és/vagy kedvezményezett is. A vagyongazdálkodói szerep forgatókönyvét végső soron mindig a bizalmi vagyongazdálkodási szerződés adja meg, ezért a vagyongazdálkodónak – az általános jogszabályismeret mellett – pontosan tisztában kell lennie a vagyongazdálkodási szerződés és a vagyongazdálkodó által kiadott esetleges más dokumentumok tartalmával is.

Kiből lehet bizalmi vagyongazdálkodó? A szakmai alkalmassági követelmények

A vagyongazdálkodó személyével kapcsolatban az alkalmassági kritériumokat két kategóriába sorolhatjuk. Behatárolják egyrészt a lehetséges vagyongazdálkodók személyét a jogi feltételek (jogi alkalmasság), másrészt az adott vagyongazdálkodási jogviszonyhoz szükséges szakmai kompetenciák (szakmai alkalmasság). Ezeket vizsgáljuk a következőkben.

1. Polgári jogi követelmények

A Ptk. nem korlátozza a lehetséges vagyongazdálkodók körét. Ez azt jelenti, hogy bárki, azaz természetes és jogi személy egyaránt válhat vagyongazdálkodóvá. Az egyetlen feltétel a jogképesség megléte.

A Ptk. liberalizmusa olyannyira általánosan érvényesül, hogy egy bizalmi vagyongazdálkodási jogviszony még abban az esetben sem válik érvénytelenné, ha az alább tárgyalásra kerülő közjogi követelményrendszernek nem felel meg. A megkötött bizalmi vagyongazdálkodási szerződés tehát akkor is jogosítja és kötelezi a feleket, ha a bizalmi vagyongazdálkodó vállalkozás nem rendelkezik MNB-engedéllyel,

vagy, ha egy magánszemély vagyonkezelő kötötte a vagyonkezelési szerződést a Bvktv.-ben meghatározott üzletszerűségi kritériumnak megfelelően.

2. Közjogi szabályok

Mint az előzőekben láthattuk, polgári jogilag bármely jogképességgel rendelkező személyből vagy szervezetből válhat vagyonkezelő. A bizalmi vagyonkezelés közjogi hátterét megadó Bvktv. azonban – a vagyonkezelői tevékenység jellegétől függően – további követelményeket támaszt.

Amennyiben a vagyonkezelő egy alkalommal köt bizalmi vagyonkezelési szerződést akkor a vagyonkezelő – a törvény értelmében – nem üzletszerűen végez bizalmi vagyonkezelési tevékenységet. Az ilyen ún. eseti bizalmi vagyonkezelésre kevésbé szigorú szabályok vonatkoznak. Ha viszont a vagyonkezelő vagy a vagyonkezelési jogviszony a kritériumnak nem felel meg, akkor a vagyonkezelő üzletszerűen végzi a vagyonkezelést, és ezért szigorúbb szabályozás hatálya alá tartozik.

Ha a bizalmi vagyonkezelő és az általa megkötött szerződés nem meríti ki a Bvktv.-ben foglalt üzletszerűségi kritériumot, akkor a vagyonkezelő harminc napon belül csak magát a bizalmi vagyonkezelési szerződést köteles bejelenteni az MNB-nél. A bejelentéshez az alábbiak megadására/csatolására van szükség:

- a vagyonrendelő adatai,
- a szerződésben meghatározott kedvezményezett adatai,
- legalább teljes bizonyítóerejű magánokiratba foglalt nyilatkozat arról, hogy a vagyonkezelő nem üzletszerűen jár el,
- a közokiratba, vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalt vagyonkezelési szerződés, és
- az igazgatási szolgáltatási díj befizetését igazoló okirat.

Érdekessége a szabályozásnak, hogy csak a szerződésben megjelölt kedvezményezett adatait szükséges bejelenteni. Ha tehát a bizalmi vagyonkezelési szerződés nem határoz meg kedvezményezettet, csak azok potenciális körére utal, és a vagyonkezelőt jogosítja fel a kedvezményezett

személyének kiválasztására, akkor a kedvezményezett személyének bejelentésére nincs szükség (illetve az nem is lehetséges).

Amennyiben a bejelentést követően az MNB azt állapítja meg, hogy nem teljesülnek az üzletszerűség Bvktv.-beli feltételei, akkor bejegyzi a szerződést és a felek adatait a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyok közhiteles nyilvántartásába. A nyilvántartás nem nyilvános, abból csak a törvényben meghatározott hatóságok igényelhetnek adatokat.

A nyilvántartásba vétellel párhuzamosan az MNB kiállít egy hatósági bizonyítványt, amely tanúsítja a bejelentés megtörténtét. A vagyonkezelő később e bizonyítvány segítségével tudja bejegyeztetni a vagyonkezelői tulajdonjogát a megfelelő nyilvántartásokba (pl. ingatlan-nyilvántartás, cégnylvántartás stb.)

A bizalmi vagyonkezelési szerződés módosulását és megszűnését is ugyanígy be kell jelenteni. Az előbbire a Bvktv. nyolcnapos határidőt engedélyez. Ugyanakkor – ahogy azt már korábban elemeztük – nem válik érvénytelenné a jogviszony, ha a bejelentést elmulasztják. Az MNB azonban ellenőrzési jogkörrel rendelkezik valamennyi bizalmi vagyonkezelési jogviszony felett.

Az üzletszerűen eljáró bizalmi vagyonkezelővel szemben a Bvktv. szigorú szabályokat állapít meg. Az előzőekben ismertetetteknek megfelelően akkor jár el üzletszerűen a bizalmi vagyonkezelő, ha legalább két bizalmi vagyonkezelési szerződést köt.

Ha a bizalmi vagyonkezelési tevékenység üzletszerű, akkor azt csak ún. bizalmi vagyonkezelő vállalkozás végezheti. Magánszemélyek, valamint határon átnyúló szolgáltatásnyújtás keretében külföldi személyek tehát nem végezhetnek ilyen üzletszerű tevékenységet. Egy szervezet akkor minősülhet csak bizalmi vagyonkezelő vállalkozásnak, ha:

Magyarország területén székhellyel rendelkező korlátolt felelősségű társaság vagy zártkörűen működő részvénytársaság, vagy az EGT-ben székhellyel rendelkező vállalkozás Magyarországon nyilvántartásba vett fióktelepe, vagy ügyvédi iroda, átlátható szervezetnek minősül,

főtevékenységként csak bizalmi vagyonkezelést, melléktevékenységként pedig a bizalmi vagyonkezelési kötelezettség teljesítéséhez szükséges, azzal közvetlenül összefüggő tevékenységet végez,

ide nem értve az ügyvédi irodát cégnevének vezérszavából magyar nyelven kitűnik a bizalmi vagyonkezelői minőség,

rendelkezik a tevékenység végzéséhez szükséges MNB-engedéllyel, és

megfelel a Bvktv.-ben szabályozott személyi, tárgyi és szervezeti feltételeknek.

A nemzeti vagyonról szóló törvény értelmében akkor minősül a bizalmi vagyonkezelő vállalkozás átláthatónak, ha megfelel a következő feltételeknek:

tulajdonosi szerkezete és a tényleges tulajdonosa megismerhető,

az EU, az EGT vagy a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet tagállamában vagy olyan államban rendelkezik adóilletőséggel, amellyel Magyarországnak a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezménye van,

nem minősül ellenőrzött külföldi társaságnak,

a benne közvetlenül vagy közvetetten több mint 25%-os tulajdonnal, befolyással vagy szavazati joggal bíró jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet tekintetében is teljesülnek az előző feltételek.

Fontos további szabály, hogy a bizalmi vagyonkezelő vállalkozás elsődleges működési területe csak Magyarországon lehet. Nincs természetesen akadálya azonban annak, hogy más EU tagállamban, illetve azon kívül is végezzen vagyonkezelést akár külföldi személyek vagy magyar személyek külföldi vagyonával kapcsolatban.

MIT JELENT AZ AKTÍV VAGYONKEZELÉS?

Az aktív vagyongyarapítás elsősorban a kezelt vagyongyarapítási célú befektetését szolgálja az üzletszerűen működő bizalmi vagyongyarapító vállalkozás speciális szakértelmének felhasználásával és a vagyongyarapító döntéseire alapulva. A bizalmi vagyongyarapítás ilyen típusú felhasználása erős hasonlóságot mutat a befektetési alapokkal, ahol a befektetési alapkezelő tudására alapozva a befektető átruházza a befektetési alapra a pénzt és ezért értékpapírt - befektetési jegyet - kap cserébe, amit sikeres befektetés esetén hozammal növelt értéken válthat vissza vagy adhat el. Jelentős hasonlóság mutatkozik továbbá a portfóliókezelési tevékenységgel is, ahol a szakértelemmel bíró portfóliókezelő jogosultságot kap, hogy a tulajdonos értékpapír számlájának terhére értékpapír tranzakciókat hajtson végre, a szerződésben rögzített korlátozásokkal. A bizalmi vagyongyarapítás előnye a fent említett jogintézményekkel szemben a befektetési célú vagyongyarapítás esetén abban rejlik, hogy a sokkal tágabb körű és szofisztikáltabb lehetőségeket kínál mind a rendelt vagyongyarapítás tárgya, mind a lehetséges működési területek meghatározása, illetve korlátozása, mind pedig a kedvezményezettek köre és a juttatások időzítése szempontjából, valamint vagyongyarapítást is nyújt. A bizalmi vagyongyarapításra keresztül történő aktív befektetési tevékenység további előnye a teljes diszkréció, ugyanis a piacon a bizalmi vagyongyarapító jelenik meg és nem kell felfednie, hogy kinek a javára jár el. A vagyongyarapító ezért úgy tud befektetni, hogy a piac számára rejtve marad az ő személye, hiszen tulajdonosként a vagyongyarapító jelenik meg a befektetés mögött. A 2019-ben bevezetett adózási változások részben adósemlegességet, részben pedig adóelőnyöket is biztosítottak a tisztán magánszemély által, magánszemély javára létrehozott bizalmi vagyongyarapítás számára, ezáltal még vonzóbbá téve a vagyongyarapítást ezen formáját.

Az aktív bizalmi vagyongyarapításra jellemzően készpénz, értékpapírok és társasági részesedés bizalmi vagyongyarapításba helyezése esetén kerül sor, mert ezen vagyonelemek igényelnek akár napi jellegű kezelést a bizalmi vagyongyarapító részéről. A készpénz és az értékpapírok aktív vagyongyarapítása akkor valósítható meg szakszerűen, ha a bizalmi vagyongyarapító rendelkezik a fentiek kezeléséhez szükséges szakértelemmel és a befektetési döntések végrehajtásához szükséges infrastruktúra is rendelkezésre áll. Továbbá elengedhetetlen a

megfelelő kontrolling mechanizmusok kialakítása és következetes betartása, valamint a vagyonrendelő kockázat tűrő képességének felmérése és az annak megfelelő befektetési politika kialakítása és betartása. Készpénz és értékpapírok aktív vagyonkezelése során a bizalmi vagyonkezelő az általa kidolgozott befektetési modell vagy modell portfólió elvei szerint fektet be a pénzpiacokon a közvetítő rendszer segítségével.

Társasági részesedés bizalmi vagyonkezelésbe helyezése esetén az aktív vagyonkezelés csak abban az esetben valósítható meg, ha a társaság működése elkülönül a korábbi tulajdonos személyes közreműködésétől és kapcsolatrendszerétől. A független ügyvezetés és az önálló hatáskörrel rendelkező középvezetői struktúra kialakítása, üzemeltetése, ellenőrzési és jelentési mechanizmusa elengedhetetlen feltétele annak, hogy aktív vagyonkezelés valósuljon meg a társasági részesedés bizalmi vagyonkezelése során. A fentiek hiányában még a bizalmi vagyonkezeléssel is csak féloldalas lesz a struktúra, ami a vállalkozás hosszútávú és sikeres működésének szervezeti alapja.

Mik az aktív vagyonkezelés előnyei?

Az aktív vagyonkezelés előnye abban rejlik, hogy sokkal tágabb körű és szofisztikáltabb lehetőségeket kínál mind a rendelt vagyon tárgya, mind a lehetséges működési területek meghatározása, illetve korlátozása, mind pedig a kedvezményezettek köre és a juttatások időzítése szempontjából.

A bizalmi vagyonkezelésen keresztül történő aktív befektetési tevékenység további előnye a teljes diszkréció, ugyanis a piacon a bizalmi vagyonkezelő jelenik meg és nem kell felfednie, hogy kinek a javára jár el.

A vagyonrendelő ezért úgy tud befektetni, hogy a piac számára rejtve marad a tényleges tulajdonos személye.

Az aktív bizalmi vagyonkezelés jelentős adóelőnnyel is jár a kizárólag magánszemély vagyonrendelő által kizárólag magánszemély kedvezményezettek javára alapított bizalmi vagyonkezelési jogviszony esetén.

Ebben az esetben ugyanis a pénzügyi jellegű bevételek a kedvezményezett részére történő kiadásig teljes adómentességet élveznek, tartós befektetési szerződés kötése esetén pedig a teljes hozam is adómentesen adható ki a kedvezményezett részére 5 év elteltével.

Mire kell figyelni az aktív vagyonkezelés során? Milyen buktatói lehetnek?

Aktív vagyonkezelés során tekintettel kell lenni a vagyonrendelő kockázatviselési hajlandóságára, valamint a kezelt vagyon védelmére. Erre tekintettel fontos, hogy a bizalmi vagyonkezelési szerződésben rögzítésre kerüljenek a vagyonkezelési irányelvek, amely mentén a bizalmi vagyonkezelő végzi az aktív vagyonkezelési tevékenységet.

Mi a különbség az aktív és a passzív vagyonkezelés között?

Az aktív vagyonkezeléssel szemben a vagyonkezelés irányulhat a rendelt vagyon őrzésére, értékének és állapotának megóvására is, ez esetben passzív vagyonkezelésről beszélünk. A vagyonkezelés passzív formája sok hasonlóságot mutat a letéttel, de attól eltér több tekintetben is. A letét tárgya viszonylag korlátozott, ellentétben a bizalmi vagyonkezeléssel, amelynek tárgya bármilyen forgalomképes, birtokba vehető dolog lehet. A letéttel ellentétben a bizalmi vagyonkezelés a pusztán őrzésen kívül egyéb kötelezettségeket is ró a vagyonkezelőre, akinek a rá bízott vagyont kezelnie is kell.

A passzív vagyonkezelés egy sajátos megoldást kínál arra az esetre, ha valaki az üzleti életből meghatározó köztisztviselői vagy politikusi pályára vált. Érthető módon az nem várható el, hogy bárki a korábban megszerzett vagyonát, vállalkozását szükségtelenül, adott esetben áron alul értékesítse, ugyanakkor az összeférhetetlenséget is célszerű lenne kizárni. Az Egyesült Államokban bevett gyakorlat a „blind trust” alkalmazása a fenti esetekben, azzal, hogy külön jogszabály határozza meg a kvalifikációs feltételeket és a feltételek betartását külön bizottság ellenőrzi. A blind trust alapkövetelménye, hogy a bizalmi vagyonkezelő független, tevékenységét üzletszerűen végző szervezet legyen, amely sem közvetlen, sem pedig közvetett módon nem állhat a vagyonrendelő ellenőrzése alatt. A vagyonkezelőnek teljes körű jogosítványa kell, hogy legyen a

kezelt vagyon kezelésére és elidegenítésére, és nem konzultálhat a vagyonrendelővel a hatáskörébe tartozó kérdéskörökben. Még az egyes tranzakciók utáni értesítés lehetőségét is ki kell zárni az adóbevalláshoz szükséges információk megadásán kívül. A fentiekhez hasonlóan a blind trust alkalmazható a privát szektorban is, olyan esetekben, amikor a munkavállaló vagy vezető tisztségviselő új pozíciója és a korábbi befektetései között összeférhetetlenség mutatkozik. Ez a megoldás leginkább a tőzsdén jegyzett cégek vezető tisztségviselői számára jelenthet megoldást a bennfentes kereskedelem gyanújának elkerülése érdekében.

MI A PASSZÍV VAGYONKEZELÉS? MILYEN ELŐNYEI ÉS HÁTRÁNYAI VANNAK?

Passzív vagyonkezelés

A vagyonkezelés során a vagyonrendelő jogilag teljes körű tulajdonjogot ruház át a vagyonkezelőre. A vagyonkezelési jogviszony tartalma tekintetében azonban figyelembe kell venni, hogy az átruházott tulajdonjog mégis korlátozva van a vagyonkezelési szerződés és a kedvezményezett érdekei által. A tulajdonosi jogosítványok – birtoklás, használat, hasznok szedése, rendelkezés – közül a bizalmi vagyonkezelő sok esetben egyiket sem gyakorolja vagy ha gyakorolja is, akkor sem korlátozás nélkül.

A vagyonkezelés egyik legnagyobb előnye éppen a jogintézmény fentiekből fakadó rugalmasságának köszönhető, ugyanis a rugalmas szabályrendszerre tekintettel a vagyonrendelők széles körű igényeit képes kielégíteni a rendelt vagyon sokféleségét is maximálisan figyelembe véve.

Míg az aktív vagyonkezelés elsősorban a kezelt vagyon vagyongyarapítási célú befektetését szolgálja a bizalmi vagyonkezelő speciális szakértelmének felhasználásával, addig a passzív vagyonkezelés jellemzően a rendelt vagyon őrzésére, értékének és állagának, állapotának megóvására irányul.

A vagyonkezelés passzív formája sok hasonlóságot mutat a letéttel, de attól több tekintetben is eltér. A letét tárgya viszonylag korlátozott, ellentétben a

bizalmi vagyonkezeléssel, amelynek tárgya bármilyen forgalomképes, birtokba vehető dolog vagy akár jog (pl. követelés) is lehet. A letétell ellentétében a bizalmi vagyonkezelés a pusztán őrzésen kívül egyéb kötelezettségeket is ró a vagyonkezelőre, a rá bízott vagyont kezelnie is kell.

„Blind trust” alkalmazása, nemzetközi kitekintés

A passzív vagyonkezelés egy sajátos megoldást kínál arra az esetre, ha valaki az üzleti életből meghatározó köztisztviselői vagy politikusi pályára vált. Érthető módon az nem várható el, hogy bárki a korábban megszerzett vagyonát, vállalkozását szükségtelenül, adott esetben áron alul értékesítse, ugyanakkor az összeférhetetlenséget is ki kell zárni. Az Egyesült Államokban bevett gyakorlat a „blind trust” alkalmazása a fenti esetekben azzal, hogy külön jogszabály határozza meg a kvalifikációs feltételeket és a feltételek betartását külön bizottság ellenőrzi. A blind trust alapkövetelménye, hogy a bizalmi vagyonkezelő független, tevékenységét üzletszerűen végző szervezet legyen, amely sem közvetlen, sem pedig közvetett módon nem állhat a vagyonrendelő ellenőrzése alatt. Hasonló céllal Magyarországon is létrehozható bizalmi vagyonkezelési jogviszony.

A passzív vagyonkezelés felhasználási módjai, nemzetközi kitekintés

Vagyonvédelem

A meglévő vagyon megóvása és megőrzése általános törekvés minden üzleti vállalkozásnál és azok tulajdonosainál. Az üzleti kockázat csak egy bizonyos mértékig vállalható, és kevés ember hoz olyan döntést, hogy a korábban megszerzett vagyonát tudatosan és önszántából teljes mértékben kockáztassa, így ugyanis kitenné magát és a családját is annak a veszélynek, hogy egyik napról a másikra mindent elveszít. A vagyonvédelem, mint a vagyontervezés egyik alapköve keretében az egyik elsődleges szempont a meglévő vagyon biztonságba helyezése harmadik személyek követelésével szemben. A bizalmi vagyonkezelés lehetőséget teremt arra, hogy a nagy üzleti kockázatot vállaló személyek, mint például a teljes vagyonukkal felelő ügyvédek, vezető tisztségviselők vagyonuk egy részét bizalmi vagyonkezelésbe helyezve biztosítsák azt a kedvezményezettek felé. Az említett kiemelt érdekcsoportok

mellett a bizalmi vagyonkezelés számításba vehető alternatívája a hazai viszonyok között nehezen terjedő házassági vagyoni jogi szerződésnek is, hiszen a bizalmi vagyonkezelésbe helyezett vagyon elkülönül a vagyonrendelő, illetve a kedvezményezett saját vagyonától és nem minősül közös vagyonnak. Házasságkötést megelőzően egy gondosan strukturált trust alkalmazásával egy esetleges válás esetén sok felesleges vitát és pereskedést előzhetnek meg a felek.

Önmagában az a tény, hogy a kezelt vagyon a bizalmi vagyonkezelő tulajdonában áll és a kedvezményezettek személye a köz számára nem látható, biztonságot, egyfajta tűzfalat nyújt a kedvezményezetteknek, akik így akként tudják a kezelt vagyont és annak hasznait élvezni, hogy nincsenek kitéve a külvilág kíváncsi tekintetének, rosszabb esetben támadásainak. Az új Ptk hatályba lépése óta eltelt évek tapasztalata azt mutatja, hogy a bizalmi vagyonkezelés egyik legjelentősebb felhasználási területe a vagyonvédelem, ami tovább erősödhet azzal, hogy immáron nincsenek hatályban a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 132/A § (3)-(5) bekezdései, amelyek lehetőséget adtak a felszámolónak a bizalmi vagyonkezelési szerződés felmondására a vagyonrendelő hitelezőinek erre irányuló kérése esetén. Mindezek alapján elmondható, hogy a kezelt vagyon a vagyonrendelő hitelezőivel szemben teljes körű védettséget élvez, amennyiben a vagyonrendelés nem minősül fedezetelvonó ügyletnek.

Vállalkozási felhasználás

A bizalmi vagyonkezelés vállalkozási célú felhasználása a trust rugalmassága és a bizalmi vagyonkezelő tevékenységének nagyfokú szabályozottsága miatt rendkívül sokrétű és szerteágazó. A rugalmasság teremti meg a felhasználás sokféleségét, míg a szabályozottság az üzleti elterjedéshez szükséges bizalmat alapozza meg. Amennyiben a bizalmi vagyonkezelés beépül a magyar jogi gondolkodásba és a gazdasági szereplők a korábban bevett jogi megoldások alternatívájaként kezdik számításba venni, használata kiszámíthatóbb és biztonságosabb üzleti környezetet és kevesebb pereskedést eredményezhet.

Kvázi képviselet

Kvázi képviseleti célú felhasználás esetén a jogintézmény bizalmi jellege dominál mivel a bizalmi vagyonkezelő a kezelt vagyon tekintetében tulajdonosként jelenik meg, a vagyonrendelő és a kedvezményezett nem látható harmadik személyek által. A bizalmi vagyonkezelés az üzleti titok megtartásának az egyik legszofisztikáltabb módja, figyelemmel arra, hogy a bizalmi vagyonkezelőt törvényi kötelezés alapján titoktartás terheli. Ezzel a megoldással fontos üzleti érdekek tarthatók titokban vállalatfelvásárlások, piaci együttműködés, gazdasági társaságban történő együttes szavazás vagy egyes kiemelt figyelmet élvező vagyontárgyak tulajdonlása esetén. A bizalmi vagyonkezelés felhasználásnak ezen módja szoros kapcsolatot és átfedést mutat az önállóan kategorizálható vagyonvédelmi célú bizalmi vagyonkezeléssel. A függő jogi helyzet időtartamára mindkét fél részére elfogadható megoldás lehet a bizalmi vagyonkezelés alkalmazása, melynek során a szerződő felektől független, egyik fél által sem befolyásolható vagyonkezelő veszi tulajdonba a tranzakció tárgyát és kezeli a jó gazda gondosságával mindaddig amíg a függő jogi helyzet tart.

Közös tulajdonnal kapcsolatos jogok hatékony gyakorlása

Az egyébként szétaprózódott vagy szétaprózódással fenyegetett tulajdonjog hatékonyan gyakorolható bizalmi vagyonkezelési struktúrában. Ez a megoldás jól használható a gazdasági társaságoknál az egyenként jelentéktelen tulajdonrészrel rendelkező kistulajdonosok tulajdonjogának hatékony gyakorlására, ugyanis ezáltal biztosítható az egységes fellépés, és adott esetben a cégjogi szabályok vagy a társaság létesítő okirata által előírt kisebbségi jogok gyakorlásához előírt mértékű tulajdonosi részesedés is elérhető.

Közös vállalkozás

Az üzleti életben számtalanszor előfordul, hogy egymást alig ismerő személyek vagy vállalkozások kezdenek közös üzleti vállalkozásba, amelynek során fennáll annak a veszélye, hogy egy idő után a közös vállalkozás érdekeitől eltérő érdekek kerülnek előtérbe egyes tulajdonostársaknál, vagy a korábbi vállalásaikat nem vagy nem teljeskörűen akarják teljesíteni.

Ennek a problémának a kiküszöbölésére alakult ki a mind a mai napig a Ptk.-ban nem nevesített szindikátusi szerződés, amiben jellemzően a felek a vállalkozás vezetésével, a szavazati jogok gyakorlásával, az osztalék és a beruházások mértékével, a vezető tisztségviselők visszahívhatóságával és egyéb számukra jelentős jogokkal és kötelezettségekkel kapcsolatban tesznek vállalásokat. A szindikátusi szerződés jogi jellegénél fogva azonban nehezen, kizárólag bírósági eljárásban kényszeríthető ki azon ritka kivételektől eltekintve amikor a felek letétekkel és a tulajdonra vonatkozó opciós jogokkal egészítik ki a megállapodást. A bizalmi vagyonkezelés alkalmazásával biztosítható, hogy minden kérdéskör, jog és kötelezettség tisztázva legyen, másodszer pedig senkinek ne legyen lehetősége a vállalásaitól egyoldalúan eltérni.

Tranzakciós célú bizalmi vagyonkezelés, vállalatfelvásárlások

Az üzleti típusú felhasználás körébe sorolható a vállalatfelvásárláshoz vagy a függő jogi helyzethez kapcsolódó trust használata a felek kölcsönös biztosítékának megteremtéseként. Több olyan tranzakció is létezik, ahol a szerződés teljesítése nem azonnali, a felek a későbbi teljesítésének biztosítékaként letétbe helyezés lenne indokolt, de a tranzakció tárgya ezt nem teszi lehetővé fizikai vagy jogi okok miatt. Ilyen esetben az a fél aki elől jár a teljesítéssel hátrányosabb helyzetben van a másik félhez képest. Tipikus példa erre a vállalatfelvásárlás, ahol a szerződéskötés időpontja és a tranzakció zárása között hosszabb idő, jellemzően több hónap telik el. E függő jogi helyzet időtartama alatt a társaságot az eladó a normál üzletmenet szerint kell hogy irányítsa, azonban érdekei más irányba mutathatnak. Az eladó abban is érdekelt lehet, hogy az adásvétel tárgyát képező vállalkozás vagyonát úgy csökkentse (pl. kötelezettségvállalás útján), hogy azt egy másik, saját érdekelttségébe szervezi át. A vállalatfelvásárlá-sokhoz hasonló probléma jelentkezhet bonyolult ingatlan adásvételek (pl. bérlővel együtt eladásra kerülő irodaház) esetén is.

A BIZALMI VAGYONKEZELŐ FELELŐSSÉGE

Hogyan alakult ki a felelősségvállalás a bizalmi vagyonkezelésben?

A modern kori trust gyökereit a jogtörténészek a keresztesháborúk idejére datálják. Királya hívására elmegy a hűbéres földbirtokos szaracénokat gyilkolni a Szent Földre, de tisztában van vele, hogy onnan sokan már nem térnek haza. Nehogy már egy olyan apróság, mint a lovagi halál, okot adjon arra, hogy a hűbérbirtok visszaszálljon a Koronára!

Kerítsünk hát gyorsan valakit, akiben megbízunk annyira, hogyha most átruházom rá a birtokot és kikötöm neki, hogy azon miként gazdálkodjon és annak jövedelmeiből hogyan tartsa fenn a családomat, ezt nemcsak végrehajtja, de hazatértem után vissza is kapom tőle a birtokaimat. S mivel az ember már akkor is jó eséllyel nyúlt mellé, fennállt annak a veszélye, hogy a birtokát már sem ő, sem a családja sohasem látta viszont, mert azt a vagyonkezelő („trustee”) lenyúlta róla.

Ez ellen idővel persze a jogszolgáltatás igyekezett védelmet nyújtani, de addig bizony még nagyon sok víznek kellett lefolynia a Temzén.

Hogyan szabályozták a vagyonrendelők kötelezettségeit?

A jogbiztonság kialakulásával és megszilárdulásával a vagyonkezelők kötelezettségeit és jogait is részletesen szabályozták és az általuk kezelt vagyon kárára elkövetett bűncselekményeket súlyosan szankcionálták.

A XX. század második felére a trust szolgáltatások egy olyan, többnyire szigorúan és részletesen szabályozott szolgáltatási iparaggá váltak, amelyben nincsen nagy tér a szándékos bűncselekmények tömeges elkövetésére.

A trustokkal kapcsolatos jogeseteket is megismerve, ma már egyértelműen ki lehet jelteni, hogy a tényleges iparági kockázatot közel sem az erkölcsi kockázatnak (moral hazard) tekinthető szándékos bűncselekmények (pl. sikkasztás), hanem a vagyonkezelő szakmai felkészületlenségéből,

hanyagságából vagy gondatlanságából fakadó károkozások képezik. Vagyis nem attól kell leginkább tartani, hogy a professzionális vagyonkezelő ellopja a vagyont, hanem attól, hogy nem ért a dolgához, vagy ért ugyan hozzá, de gondatlanul jár el és ezzel kárt okoz.

A szándékos bűncselekmények formájában jelentkező erkölcsi kockázatot az államok már ott minimalizálják, amikor szigorú tárgyi és személyi feltételekhez kötik a vagyonkezelő piacra lépését, vagyis már rögtön a legelején „mélységi” szűrési technikákat alkalmaznak.

Ezek egyik legfontosabb eleme a pénzügyi biztosíték kötelező nyújtása, amelynek módja ugyan változhat (pl. kötelező szakmai felelősségbiztosítás, óvadék, kaució letétele, bankgarancia), célja viszont ugyanaz: a vagyonkezelői károkozásért való helytállás a károsult felé. Azonban az államok ezen túlmenően is folyamatos és szigorú tevékenységi ellenőrzést vagy felügyeleti mechanizmust építenek ki.

Hogyan különböztethető meg a bizalmi vagyonkezelő felelőssége?

A vagyonkezelő felelősségét meg kell különböztetni aszerint, hogy az a vagyonrendelővel és a kedvezményezettel szemben vagy harmadik személyekkel szemben áll-e fent. Az előbbi esetben felelőssége a szerződésszegésért áll fent a polgári jogi felelősség általános szabályai szerint, vagyis, ha a szerződés megszegésével a vagyonrendelőnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a vagyonkezelő a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

A törvények azonban megfogalmazzák vele szemben két fokozott követelményt is. Egyfelől a jogviszony bizalmi jellegéből fakadóan a kedvezményezett érdekeinek elsődleges figyelembevételével mellett kell cselekednie (ezt hívják a jogban fidúciárius kötelelemnek).

Másfelől a kereskedelmi ésszerűség követelményei szerint kell eljárnia. Noha ennek törvényi definíciója nincsen, a bírói gyakorlat viszonylag megnyugtató módon tudja értelmezni azt, hogy adott cselekmény az adott körülmények között kereskedelmi értelemben ésszerűnek volt-e tekinthető vagy sem.

A harmadik személyek részére szerződésen kívül jogellenesen okozott károkat a vagyonkezelő köteles megtéríteni, kivéve, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható. A vagyonkezelő elsődlegesen a kezelt vagyonnal felel. Ezen túl azonban a saját vagyonával is korlátlanul felel a kezelt vagyon terhére vállalt kötelezettségekből eredő követelések teljesítéséért, ha azok a kezelt vagyonból nem elégíthetők ki, feltéve, hogy a másik fél nem tudta és nem is kellett, hogy tudja, hogy a vagyonkezelő kötelezettségvállalása túlterjed a kezelt vagyon keretein.

Végső soron elmondható, hogy a vagyonkezelő gondatlan eljárása mellett is könnyen kerülhet abba a helyzetbe, hogy a saját vagyonával korlátlan mértékben álljon helyt a vagyonkezelőként okozott károkért.

Természetesen a bizalmi vagyonkezelés nem nélkülözheti a bizalmi elemet, mint ahogy egyébként a legtöbb más jogviszony sem. Ennek kihangsúlyozása egy a tulajdonjog szükségszerű átruházásával járó tranzakció esetén abszolút indokolt. A bizalmi deficit az egyes országokban, a történelmi, gazdasági és kulturális adottságok függvényében eltérő indokokra vezethető vissza.

Magyarországon leginkább a magántulajdon körüli történelmi jogbizonytalanság táplálja ezt. Azonban a bizalmi elem is rögtön más megvilágításba kerül, ha a bizalmi vagyonkezelésre, mint egy szigorúan regulált üzleti, pénzügyi szolgáltatásra tekintünk, amelytől, csakúgy, mint a hasonló más szolgáltatásoktól, az ügyfél minőségi kiszolgálást, a szolgáltató pedig hosszútávú díjbevételt remél. Az üzleti szolgáltatási elem megértése jelentős mértékben tompíthatja a bizalmi elem túlértékelését.

MIT JELENT A PROTEKTOR KIFEJEZÉS A BIZALMI VAGYONKEZELÉSBEN?

A magyar bizalmi vagyonkezelés létrehozásához elengedhetetlen három szereplő, a vagyonrendelő, a vagyonkezelő és a kedvezményezett főbb jogkörei a magyar jogszabályok rendelkezései által megfelelően szabályozva lettek. Ugyanakkor a jogalkotó a jogszabály megalkotása-kor nem emelte be a magyar jogrendszerbe a „protektor” intézményét, amely a trustot, mint jogintézményt széles körben elismerő és szabályozó külföldi országokban elterjedt.

A bizalmi vagyonkezelés során a vagyonkezelő jelentős hatalommal van felruházva, hiszen a bizalmi vagyonkezelési szerződés által meghatározott jogköreinek gyakorlása keretében tulajdonosként kezeli a rendelt vagyont. Annak érdekében, hogy a vagyonkezelő ezen hatalmával ne tudjon visszaélni, célszerű a vagyonrendelő pozíciójának kiterjesztésére egy protektort kinevezni.

A protektor egy olyan személy, aki a vagyonrendelő megbízása által, a vonatkozó jogszabályok, illetve a bizalmi vagyonkezelési szerződésben meghatározott jogok és kötelezettségek szerint, a vagyonkezelő felügyeletével biztosítja a bizalmi vagyonkezelési szerződés rendelkezéseinek betartását és teljesítését, és ez által védelmet és biztonságot nyújt a vagyonrendelőnek és a kedvezményezettnek.

Ki lehet protektor? Ki választja ki a protektort?

A protektor szerepére vonatkozóan a szabályozás nem tartalmaz megkötést, tehát protektor lehet bármely természetes vagy jogi személy is. A protektor jogainak és kötelezettségeinek teljesítése érdekében ugyanakkor feltétel, hogy a protektor cselekvőképés és jogképes legyen.

A protektort elsősorban a vagyonrendelő nevezi ki a bizalmi vagyon-kezelési szerződésben, ugyanakkor amennyiben a vagyonrendelő ezt a bizalmi vagyonkezelési szerződésben rögzítettek szerint engedélyezi, lehetőség van arra is, hogy a protektort a bizalmi vagyonkezelő válassza ki a vagyonrendelő által a bizalmi vagyonkezelési szerződés-ben meghatározott előírások betartása

mellett, vagy ennek hiányában diszkrecionális jogkörében eljárva, saját döntése alapján.

A protektori kinevezés a kinevezés protektor általi írásbeli elfogadásával jön létre.

Minden esetben ki kell-e jelölni egy protektort?

A protektor kijelölése a vagyonrendelő szabad akarata alapján történik, hiszen protektor kinevezése nem feltétele a bizalmi vagyonkezelési szerződés érvényes létrejöttének.

Mik a protektor feladatai?

A protektor személye a magyar jogszabályokban nincsen nevesítve, tehát a bizalmi vagyonkezelés egy olyan szereplőjéről van szó, akire a magyar jog semmilyen formában nem hivatkozik.

A jogszabályi szintű szabályozás teljes hiánya nagyfokú rendelkezési szabadságot eredményez, hiszen így lehetőség van a protektort széles jogkörrel felruházni.

A protektor személyének létjogosultságát a vagyonrendelőt és a kedvezményezettet megillető ellenőrzési jogosítványból lehet levezetni. Ez egyben azt is jelenti, hogy a protektor elsődlegesen, mint az ellenőrzési mechanizmus egyik szereplője fog szerephez jutni. Az ellenőrzés azonban a bizalmi vagyonkezelésben a protektor előtt nyitva álló területek közül csak az egyik lehetséges, fontos, de nem kizárólagos terület.

A már említett ellenőrzési jogosítványokon túl – megfelelő szerződéses felhatalmazás mellett – a protektort megilletheti az elszámoltatás és a vagyonkiadás követelésének joga is.

A protektor feladatainak és jogkörének részletezését a bizalmi vagyonkezelési szerződésben kell szabályozni.

A bizalmi vagyonkezelési szerződésben kell meghatározni egyfelől a protektor által gyakorolható jogosítványok, másfelől a protektor által nyújtandó szolgáltatások körét, de itt kell szólni a protektor díjazásáról is. Utóbbi különösen a hosszú távú vagy komplexebb vagyonkezelési jogviszonyok szakértői felügyelete esetén tűnik szükségesnek és elkerülhetetlennek. Ezekben az esetekben a protektor díjazásával és/vagy költségtérítésével a vagyonrendelőnek ugyanúgy számolnia kell, mint a vagyonkezelő díjazásával és költségtérítésével. Általánosságban elmondható, hogy a protektort minden, a jogviszony operativitásához kapcsolódó jogosítvány megilleti, de a jogviszony létevel és jövőbeni sorsával kapcsolatos stratégiai döntésekben (pl. bizalmi vagyonkezelő visszahívása és új bizalmi vagyonkezelő kijelölése, szerződésmódosítás kezdeményezése, szerződés felmondása) leginkább a vagyonrendelő részére történő tanácsadásra kell a tevékenységének irányulnia.

Mindazonáltal elképzelhetőek olyan sajátos élethelyzetek, amelyekre nézve a protektort érdemes lehet különleges jogosítvánnyal is felruházni. Tipikusan ilyen helyzet adódhat a vagyonrendelő halála vagy cselekvőképtelenné válása, esetleg hosszabb távú akadályoztatása vagy intézkedését akadályozó távolléte esetén, amikor is könnyen adódhat olyan helyzet, hogy új bizalmi vagyonkezelő kijelölésére lenne szükség. Ezekre a helyzetekre ajánlott megoldás lehet a protektor szerződési felhatalmazása új bizalmi vagyonkezelő kijelölésére.

A vagyonrendelő vagy a kedvezményezett kártérítési joga vonatkozásában külön tárgyalásra érdemes a protektor perlési joga, amely alapján a protektor jogosult a vagyonrendelő vagy a kedvezményezett jogát bírósági úton érvényesíteni.

A protektort terhelő kötelezettségek kapcsán különösen az együttműködési és tájékoztatási, valamint lojalitási kötelezettségére kiemelendő. A protektort az együttműködés és a szükséges információk megadása, és tágabb értelemben a jóhiszemű és tisztességes joggyakorlás őt is kötelezi. A bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján pedig természetesen ennél konkrétabb és részletesebb kötelezettségek is terhelhetik (pl. rendszeres írásos beszámoló a vagyonrendelő részére a vagyonkezelés aktuális helyzetéről és a vagyonkezelési szerződés teljesüléséről).

Ki és hogyan díjazza a protektor munkáját?

A protektor munkájának díjazását a vagyonrendelő, bizalmi vagyonkezelő, valamint protektor a bizalmi vagyonkezelési szerződésben szabadon meghatározhatják.

A protektor a feladatait ingyenesen, tehát díjazás nélkül láthatja el, vagy díjazás ellenében. Amennyiben a protektor díjazás ellenében látja el protektori jogait, illetve kötelezettségeit, úgy ebben az esetben a díjfizetési kötelezettség a vagyonrendelőt terheli a protektor által kiállított számla ellenében. A felek úgy is megállapodhatnak, hogy a protektor a díját a bizalmi vagyonkezelő által vagyonkezelte kezelt vagyon terhére szedi be.

Kik a bizalmi vagyonkezelés szereplői? Hol helyezkedik el köztük a protektor?

A bizalmi vagyonkezelés szereplői a vagyonrendelő, a bizalmi vagyonkezelő, továbbá a kedvezményezett és amennyiben az adott bizalmi vagyonkezelés keretében kinevezésre kerül, a protektor.

A protektor egy olyan személy, aki a vagyonrendelő megbízása által, a vonatkozó jogszabályok, illetve a bizalmi vagyonkezelési szerződésben meghatározott jogok és kötelezettségek szerint, a vagyonkezelő felügyeletével biztosítja a bizalmi vagyonkezelési szerződés rendelkezéseinek betartását és teljesítését, és ez által védelmet és biztonságot nyújt a vagyonrendelőnek és a kedvezményezettnek.

Betölthet-e egyszerre több pozíciót is valaki a bizalmi vagyonkezelésben?

Vagyonrendelő-bizalmi vagyonkezelő

A bizalmi vagyonkezelő ebben az esetben a tulajdonának egy részét tulajdonképpen elkülöníti egyéb vagyoneszközeitől és azokat a bizalmi vagyonkezelés sok szempontból védelmet jelentő pozíciójába helyezi. Feltétel a közokiratba foglalás és a jognyilatkozat visszavonhatatlansága.

Vagyonrendelő-kedvezményezett

A jogszabály kifejezetten lehetővé teszi ezt a kombinációt, amikor kimondja, hogy a vagyonrendelő rendelkezhet úgy, hogy meghatározott körülmények bekövetkezése esetén vagy meghatározott idő elteltével a kezelt vagyon részben vagy egészben rá, jogutódjaira vagy meghatározott harmadik személyre száll.

Vagyonrendelő-bizalmi vagyonkezelő-kedvezményezett

Az sem kizárt, hogy ugyanaz a személy töltsen be a vagyonrendelői, bizalmi vagyonkezelői és kedvezményezetti pozíciót is. Jogszabály alapján ugyanakkor a bizalmi vagyonkezelő kizárólagos kedvezményezetté nevezése semmis.

Protector-kedvezményezett

Létrejöttéhez vagyonrendelői döntés szükséges, amely a vagyonkezelési szerződésben is feltétlenül rögzítendő, hiszen a protector kedvezményezetti jogosítványainak gyakorlásához a vagyonkezelő közreműködése is szükséges (pl. vagyonkiadás).

Protector-vagyonrendelő

A protector-vagyonrendelő alanyi egybeesés fogalmilag kizárt, hiszen az a vagyonrendelő önszerződését jelentené.

Protector-bizalmi vagyonkezelő

A protector- bizalmi vagyonkezelő alanyi egybeesés ugyancsak fogalmilag kizárt.

MEG LEHET-E TAGADNI A KÖTELESRÉSZT? MIÉRT NEM?

Mit jelent a kötelesrész fogalma?

A kötelesrész az örökhagyó legközelebbi rokonainak és feleségének járó minimum részesedése az örökhagyó vagyonának terhére. A Ptk. a kötelesrészt kötelmi jogi igényként kezeli, amely igény az örökhagyó halálával keletkezik, de a kötelesrésze jogosult tulajdonképpen hagyatéki hitelezőnek tekinthető, akinek kötelmi jogi jellegű és elsősorban pénzkövetelésre irányuló igénye támad az örökösökkel szemben. Nagyon fontos szabály, hogy a kötelesrész iránti igény 5 év alatt elévül.

Kik és milyen sorrendben jogosultak a kötelesrésze?

Kötelesrész illeti meg az örökhagyó leszármazóját, házastársát, továbbá szülőjét, ha ez a személy az öröklés megnyíltakor az örökhagyó törvényes örököse vagy végintézkedés hiányában az lenne. A törvényes örökösök közül tehát csak a leszármazót, a házastársat és a szülőt illetheti meg kötelesrész. Távolabbi törvényes örökösök, például nagyszülők vagy oldalági rokonok nem lehetnek kötelesrésze jogosultak.

A kötelesrésze való jogosultság legtipikusabb esete, amikor az örökhagyó végrendeletre tesz, és a végrendeletben nem a törvényes örökösre hagyja vagyonát például, ha az örökhagyó nem a gyermekét, hanem másikat jelöl meg általános örökösül végrendeletében. Ilyen esetekben az a személy, aki a végrendelet hiányában örökös lenne, kötelesrésze tarthat igényt.

Ritkábban, de előfordul, hogy az örökhagyó még életében elaján-dékozza vagyonát, és ezzel lecsökkenti vagy kiüresíti a hagyatékot. A törvényes örökösök közül a fent felsoroltak ebben az esetben is előterjeszhetnek kötelesrésze való igényt.

Mi képezi a kötelesrész alapját?

A kötelesrész alapja a hagyaték tiszta értéke, valamint az örökgyó által élok között bárkinek juttatott adományok juttatáskori tiszta értéke. Az élok közötti ingyenes adomány leggyakoribb esete az ajándékozás, de ide tartozhat bármilyen más adomány, amelyért az örökgyó nem kapott ellenszolgáltatást. A hagyaték tiszta értékének kiszámításánál a hagyományokat és a meghagyásokat nem szabad teherként figyelembe venni. A hagyaték tiszta értéke nem más, mint az örökgyó vagyonában lévő pozitív vagyon (pénz, ingatlan, ingóságok stb.) és a hagyatéki tartozások különbözete. Hagyatéki tartozások többek között az örökgyó tartozásai, a temetési költségek.

Mi nem képezi a kötelesrész alapját?

Nagyon fontos meghatározni, hogy melyek azok a vagyonelemek, amelyek nem képezhetik a köteles rész alapját:

azok az ingyenes adományok, amelyeket az örökgyó a halálát megelőző 10 évnél régebben adott,

az az adomány, amelyet az örökgyó a kötelesrészre való jogosultságot létrehozó kapcsolat keletkezését megelőzően juttatott. Például a házasságkötés előtt juttatott adomány a házastárs kötelesrészének alapjába nem számít bele, a szokásos mértéket meg nem haladó ajándék vagy más ingyenes adomány értéke,

a házastárs vagy az élettárs, illetve a leszármazó részére nyújtott tartás értéke, az arra rászoruló más személynek ingyenesen nyújtott tartás értéke a létfenntartáshoz szükséges mértékig.

A házastárs vonatkozásában a köteles részre való jogosultságot az érvényes házasságkötés keletkezteti. A gyermekek esetében a kötelesrészhez való jogosultságot létrehozó kapcsolat házasságból származó, illetőleg a házastársak által örökbefogadott gyermek esetében a házasságkötés, egyébként pedig a gyermek fogamzása.

Mekkora a kötelesrész mértéke? Hogyan számolható ki?

Kötelesrész címén a leszármazót és a szülőt annak harmada illeti, ami neki – a kötelesrész alapja szerint számítva – mint törvényes örökösnek jutna.

A fent leírtak szerint először meg kell határozni a kötelesrész alapját. Például, ha két törvényes örökös esetén fele-fele arányban oszlana meg a hagyaték, de az egyik örököst kihagyta az örökhagyó a végrendeletéből, akkor őt 1/6 arányban illeti meg a kötelesrész.

A kötelesrész kielégítésére szolgál mindaz, amit a jogosult a hagyatékból bármely címen kap, továbbá amit az örökhagyótól ingyenesen kapott, feltéve, hogy azt a kötelesrész alapjához hozzá kell számítani (betudás). Ha a kötelesrészre jogosult az öröklésből kiesett, leszármazójának kötelesrészébe be kell tudni mindannak az adományok az értékét, amelyet ő és a kiesett felmenő kapott. A betudás elengedése más jogosult kötelesrészét nem sértheti. Azt az adományt, amelynek betudását az örökhagyó elengedte, nem lehet a jogosult saját kötelesrészének alapjához hozzászámítani.

Kizárás és kitagadás. Mit jelentek ezek a fogalmak és hogyan kapcsolódnak a kötelesrészhez?

Az öröklésből történő kiesés – a kizárás esetét és a köteles részt fenntartó lemondási szerződés esetét kivéve – azzal a következménnyel jár, hogy a köteles részre jogosult a továbbiakban köteles részre sem tarthat igényt. Ennek eszköze a kitagadás. Az örökhagyó kitagadási joga alapján, kizárólag végintézkedésben és csak a törvényben felsorolt valamelyik ok megjelölésével a kötelesrészre jogosultat megfoszthatja a kötelesrészétől. A kitagadás relatív kiesési ok, ezért ha az örökhagyó a kitagadott személy leszármazóját is meg kívánja fosztani kötelesrészétől, úgy a leszármazót is érvényesen ki kell tagadnia.

A kitagadás oka lehet, ha a köteles részre jogosult:

- az örökhagyó után öröklésre érdeemtelen,
- az örökhagyó sérelmére bűncselekményt követett el,
- az örökhagyó egyenesági rokonának, házastársának vagy élettársának életére tört, vagy sérelmükre egyéb súlyos büntetést követett el,

- az örökgyó irányában fennálló törvényes eltartási kötelezettségét súlyosan megsértette,
- erkölcstelen életmódot folytat,
- akit végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték és a büntetését még nem töltötte ki,
- a tőle várható segítséget nem nyújtotta, amikor az örökgyónak szüksége lett volna rá.

A Ptk. egyéb okokat is felsorol a kitagadás részletezésénél: például nagykorú leszármazót az örökgyó kitagadhatja a vele szemben tanúsított durva hálátlanság miatt is. A szülőt pedig az örökgyó a sérelmére elkövetett olyan magatartás miatt is kitagadhatja, amely a szülői felügyeleti jog megszüntetésére ad alapot. Továbbá a házastárs akkor is kitagadható, ha házastársi köteleességét durván sértő magatartást tanúsított az örökgyóval szemben.

Fontos kiemelni azonban, hogy ha és amennyiben a kitagadás alapjául szolgáló okot az örökgyó megbocsátja, majd később olyan végrendeletet ír, amelyben az örököszt mégis kitagadja, a kitagadás érvénytelen. Ha az örökgyó az örököszt végrendeletében kitagadja, majd később megbocsátja a köteles részre jogosult magatartását, ezzel a kitagadás hatálytalanná vált.

Megtagadható-e a kötelesrész?

A Ptk. szabályai szerint, aki törvényes öröklésre jogosult, az örökgyóval kötött írásbeli szerződésben – egészben vagy részben – lemondhat az öröklésről. Vagyis lemondani előre kell, amikor még él a leendő örökgyó. A lemondásnál lényeges szempont, hogy ha a felek eltérően nem állapodnak meg, a lemondás a lemondó örökös teljes hagyatéki részesedésére vonatkozik, vagyis a köteles részre is. Azonban, ha kizárólag a köteles részről történik a lemondás, akkor ez már nem terjed ki arra a hagyatéki részre, amely más öröklési jogcímen, például hagyomány formájában hárul a lemondó örökösre.

A magyar jogban az ipso iure öröklés elve érvényesül, ami azt jelenti, hogy az öröklés az örökgyó halálával megnyílik, és ezzel az örökség kvázi automatikusan – minden más jogcselekmény nélkül – kerül át az örökgyó tulajdonából az örökös tulajdonába. Ebből eredően az örökösnek nem kell külön nyilatkozatot tennie a jogutódlás beálltához, azonban ez azt is

eredményezhetné, hogy valaki úgy lesz örökös, hogy adott esetben nem akar örökös lenni. Ennek megoldására szolgál az a szabály, hogy az örökséget – az öröklés megnyílása után, egyoldalú nyilatkozattal – visszautasíthatjuk. Örökhagyó halála után csak visszautasítással érhető el az, hogy valamely örökös ne örököljön. Visszautasítani azonban csak a teljes örökséget lehet, nem lehet abból kiválasztani, hogy bizonyos vagyontárgyat megörököl, a másikat nem (kivétel: mezőgazdasági föld).

Kitől követelheti a jogosult a kötelesrész kiadását?

A kötelesrész kielégítéséért elsősorban a hagyatékban részesedő személyek felelnek. A szerződéses örökös a kötelesrész kielégítéséért nem felel. A kötelesrész kiadását vagy kiegészítését a következő sorrend szerint lehet követelni:

a) a kötelesrész kielégítéséért elsősorban a hagyatékban részesedő személyek felelnek;

b) a kötelesrésznek a hagyatékból ki nem elégíthető részéért az örökhagyó által a halálát megelőző tíz éven belül megadományozottak adományaik időbeli sorrendjére tekintet nélkül felelnek. Ez a szabály természetesen csak azokra vonatkozik, akik részére nyújtott ingyenes juttatást a köteles rész alapjához hozzá kell számítani.

Több személy felelősségének arányát juttatásaik figyelembe vehető értéke határozza meg. Aki a juttatástól önhibáján kívül elesett, a kötelesrészért nem felel. Ez vonatkozik mind az örökösök, mind a megajándékozottak felelősségére.

A kötelesrész kielégítéséért tehát az örökösök is juttatásaik arányában felelnek és nem egyetemlegesen. Aki juttatásban részesült, a kötelesrész kielégítéséért a juttatás egész értékével felel. A kötelesrészre jogosult a juttatásnak azzal a részével felel, amely törvényes örökrészét meghaladja. A kötelesrészre jogosult házastársa, leszármazója és ennek házastársa mentesül a felelősség alól annyiban, amennyiben valamennyiük juttatásának értéke a kötelesrészre jogosult juttatásának értékével együtt sem haladja meg a kötelesrészre jogosult törvényes örökrészét. Ezt a rendelkezést nem lehet alkalmazni, ha a kötelesrészre jogosult igényét házastársával, leszármazójával, illetőleg ennek

házastársával szemben érvényesíti. A törvényes öröksézt ezekben az esetekben a kötelesrész alapja szerint kell számításba venni.

Milyen formában lehet megkapni a kötelesrészt?

A kötelesrészt minden teher és korlátozás nélkül kell kiadni. A kötelesrésztre jogosult kötelesrészének pénzben való kiadását követelheti. Természetben jár a kötelesrész, ha ez volt az örökhagyó végintézkedéssel vagy élők között nyilvánított akarata. Ha a kötelesrész pénzben való kiadása akár a jogosultra, akár a kötelezettre sérelmes, a bíróság az összes körülmények mérlegelése alapján elrendelheti a kötelesrésznek egészben vagy részben természetben való kiadását.

Ha az örökhagyó a kötelesrésztre jogosultnak korlátozással vagy terheléssel hagyott hátra vagyont, a korlátozás csak a kötelesrészen felüli többletre hatályos. Az örökhagyó azonban úgy is rendelkezhet, hogy a jogosult csupán a kötelesrészét kapja meg, ha a korlátozást vagy terhelést a kötelesrész tekintetében is el nem fogadja.

CÉGÖRÖKLÉS FELKÉSZÜLETLEN ÖRÖKÖSÖKKEL: HOGYAN ÉLHETI TÚL A CÉG?

Mit jelent a cégöröklés?

Cégöröklés alatt általában a tervezhetőségen kívül álló és személyes okból bekövetkező családon belüli tulajdonátszállást értjük. A társaság tagjaiban bekövetkező alanyváltozás nemcsak adásvétel vagy azzal azonos eredményre vezető egyéb jogügylet következménye lehet. A cégöröklés sok esetben annak a helyzetnek a rendezését jelenti, amikor a társaság tagja meghal vagy jogutódlással megszűnik.

Magyarországon a rendszerváltást követően jelentős számú családi vállalkozás jött létre, valamint egyre jelentősebb vagyonok halmozódtak fel egy-egy család

kezében. Ha ezeknek a cégeknek a vonatkozásában cégöröklésről beszélünk, akkor az öröklési jog nem ad mindenre kielégítő választ.

Mikor válik aktuálissá a cégöröklés? Mikor kell elkezdeni foglalkozni ezzel a kérdéssel?

A fentiekben foglaltaknak megfelelően, a cégöröklés kérdésének aktuálissá válása elsősorban a családi tulajdonú vállalkozások továbbadása-kor, a tervezett és irányított generációs vagyon transzfer lebonyolítása-kor történik.

Ha a cégöröklés gyakorlatát vizsgáljuk, akkor számos olyan példával találkozhatunk, ami azt mutatja, hogy a szabályozatlan módon végbement generációs vagyontranszfer az esetek jelentős részben szignifikáns vagyonvesztéssel jár.

Hogyan kell tudatosan készülni a cégöröklésre?

A korábbiakban leírtaknak megfelelően a cégöröklés és a öröklési jog gyakran összefügg. A magyar öröklési jog alapvető problémája, hogy messze van a gazdasági élet gyors döntéshozatali igényeitől, mert a magyar jogban a hagyaték, mint egész száll az örökösre. A hagyaték az örökhagyó halálával ugyan ipso iure azonnal és megszakítás nélkül száll át az örökösre, így ugyan nincs olyan köztes idő- intervallum, amikor ne lenne a dolognak tulajdonosa, csak éppen hosszú ideig nincs jogi bizonyosság a hagyaték tartalmát és az örökös személyét illetően. Az örökös ebben a rendszerben nem tud felkészülni a cégöröklésre, gyakran nem a leghatékonyabb döntéseket fogja meghozni, ezért jár gyakran a generációs vagyontranszfer vagyonvesztéssel.

Példaként említhető, hogy a tulajdonos halálával, amennyiben nincs cégvezetésre feljogosított más személy, a napi döntéshozatali feladatok is azonnal ellehetetlenülnek, a tulajdonosi jogkörrel gyakorló személy nélkül pedig ezen funkciók nem is állíthatóak helyre hosszú ideig, a hagyaték átadó végzés jogerőssé válásáig. A köztes időszakban nincs olyan személy, aki új ügyvezetőt tudna kinevezni, vagy a vállalkozás éves beszámolóját el tudná fogadni. Ügyvezető hiányában leállhat a vállalkozás teljes tevékenysége. Könnyen belátható, hogy nem érdemes megvárni egy ilyen helyzet bekövetkeztét, hanem

fel kell jó előre készülni a tulajdonos halálára. A fent leírt probléma megoldására az utóbbi években több praktikus jogi megoldás került bevezetésre. Az egyik megoldás a bizalmi vagyonkezelés intézménye, amely a vagyonkezelési feladatokat ellátó bizalmi vagyonkezelő személyén keresztül tölti be elsődleges feladatát a vagyónátruházást.

A megoldás kulcsa a rugalmasságban, a változó körülményekhez való folyamatos alkalmazkodásban és az eltérő családtagok érdekeinek figyelembevételével meghozott döntési mechanizmusokban rejlik. A tulajdonosnak még életében ki kell alakítani azt a rendszert, amely alapján az ő kiesése esetében is meg tud maradni a cég egysége és a működés folytonossága, anélkül, hogy a cégöröklés miatt veszteség keletkezne. A bizalmi vagyonkezeléssel megvalósuló cégöröklés esetében egyik lehetséges megoldás, hogy a bizalmi vagyonkezelő mellett a managementbe/ esetleg protektori pozícióba előre meghatározott számú management pozíciót betöltő családtag kerül be, akik még a vagyonrendelő tulajdonos életében bevonódnak a cégműködésbe, ezáltal felkészültté válnak a management feladatok ellátásához. A bizalmi vagyonkezelő szerepe a jogszabályokban és a bizalmi vagyonkezelési szerződésben előírtakon kívül, egyfajta mediátori, aki segít a konfliktusok elkerülésében vagy feloldásában, valamint mind a vagyonrendelőt mind pedig a későbbiek során a család tagjait és a vállalkozás vezetését segíti a fent részletezett megoldások valamilyen kombinációban történő megvalósításában.

Hogyan zajlik a tulajdonrészek felosztása?

Az üzletrész öröklése (jogutódlása) esetében értelemszerűen nem alkalmazhatók kizárólag az öröklés dologi jogon alapuló szabályai, hiszen az üzletrész nem csupán vagyoni érték, hanem egyben társasági státust is jelent, azaz az örökös (jogutód) „tulajdonába” nem csupán egy vagyoni érték kerül, hanem tagjává is válik egy társaságnak. Gyakori eset a tulajdonrészek cégöröklési folyamat révén bekövetkező felosztása. Az üzletrész átruházás, a jogi személy tag szétválása folytán az üzletrésze tekintetében bekövetkezett jogutódlás, öröklés, a házastársi közös vagyon megosztása, illetve új jogosult hiányában a tag jogutód nélküli megszűnése esetén osztható fel. A felosztásához azonban a taggyűlés hozzájárulása szükséges.

Mit kell tudni az örökösödési adóról és illetékről?

Az öröklés során szerzett üzletrészeket öröklési illeték terheli, amelynek mértéke a rokonsági foktól függően változik. Az öröklési illeték általános mértéke és számítási módja azonos az ajándékozási illeték mértékével: 18%.

Mentes az öröklési illeték alól:

az örökgyógyó mostoha- és nevelt gyermeke, mostoha- és nevelőszülője által megszerzett örökrész tiszta értékéből 20 000 000 forint;

az egy örökösnek jutó ingóörökség 300 000 forint forgalmi értéket meg nem haladó része. Az örökgyógyó egyenes ági rokona (ideértve az örökbefogadáson alapuló rokoni kapcsolatot is), valamint túlélő házastársa által megszerzett örökség adómentes.

Segíthet-e a bizalmi vagyonkezelés és ha igen, hogyan?

A családi tulajdonú vállalkozások továbbadásának, a tervezett és irányított generációs vagyontranszfernek fontos eszköze a bizalmi vagyonkezelés, amelynek használatával a vagyonrendelő befolyása a vagyonra a bizalmi vagyonkezelés időtartama alatt fenntartható. Ezáltal csökkenthető többek között a vagyonhoz kapcsolódó családi viszályok esélye és nagyobb valószínűséggel tartható egyben a vagyon vagy folytatható sikeresen a családi vállalkozás.

Részleteit tekintve a bizalmi vagyonkezelés, mint a generációs vagyontranszfer például az alábbi esetekben segíthet a cégöröklés zökkenőmentés végrehajtásában:

Amennyiben a tulajdonos szándéka, hogy a vagyon teljes vagy részleges átruházása akár élők között akár pedig halál esetére, az ajándékozási vagy öröklési szerződéshez, a végrendelethez vagy a törvényes öröklés szabályaihoz képest a bizalmi vagyonkezelés rugalmas és differenciált feltétel rendszertől függő juttatásokat (vagyonkiadást) tartalmazzon, lehetővé téve, hogy a kedvezményezettek között akár időben, akár pedig arányaiban eltérő módon kerüljön a vagyon vagy annak hozama felosztásra.

A tékozlás megakadályozására vagy méltatlanná válás esetén is alkalmazható a bizalmi vagyonkezelés, ugyanis a juttatás a végintézkedéstől eltérően részletekben, akár csak a hozamokra vonatkozóan teljesíthető, felfüggeszthető vagy akár meg is szüntethető, meghatározott feltételek bekövetkezése esetén.

Amennyiben a vagyonrendelő el kíván térni a kötelezően alkalmazandó öröklési szabályoktól akkor ezt a bizalmi vagyonkezelés útján megteheti, szabadon eldöntve, hogy ki, mikor és milyen mértékben részesülhet a vagyonból és annak hozamaiból.

Kiskorú, cselekvőképtelen vagy önálló jövedelemmel nem rendelkező hozzátartozókról történő gondoskodás előre megtervezett és intézményesített megoldása is lehet a bizalmi vagyonkezelés, biztosítva azt, hogy a vagyonrendelő halála után is megfelelő ellátásban, iskoláztatásban stb. részesüljön a túlélő házastárs, kiskorú vagy cselekvőképtelen családtag.

FELKÉSZÜLÉS A CÉGES GENERÁCIÓVÁLTÁSRA 12 LÉPÉSBEN

1. Mit jelent a generációváltás?

Generációváltás alatt egy cégen belül általában a tervezhető vagy a tervezhetőségen kívül álló és személyes okból bekövetkező tulajdonátszállást értjük. A generációváltás sok esetben annak a helyzetnek a rendezését jelenti, amikor a társaság tagja meghal vagy jogutódlással megszűnik, vagy a cégalapító egyszerűen csak nyugdíjba vonul és előre megtervezi azt, hogy a cégműködés az ő kilépését követően milyen irányba mozduljon el.

2. Milyen buktatói lehetnek a generációváltásnak?

A családi vállalkozások esetén gyakori az üzleti folyamatokat túlzottan a vezetőre építő modell. Továbbá a vészhelyzetek nem megfelelő menedzselése súlyosan befolyásolhatja egy vállalkozás túlélőképességét. Sok esetben nincs

utódlási terv, és a résztvevők csak később realizálják ennek hiányát: akkor amikor a cégöröklés közepette működési zavarok lépnek fel a vállalkozásnál. A túlzottan egy személyre építő vállalkozások esetében a generációváltás problematikus lehet.

3. Mikor jön el a pillanat, amikor el kell gondolkodni a cég átadásán?

Mivel szinte minden magyar tulajdonú generációváltásra érett vállalkozás családi vállalkozás vagy egy-egy természetes személy alapítóhoz kötődik, a vállalkozások generációváltása a legtöbb esetben elkerülhetetlen és erre jó esetben az alapító nyugdíjba vonulásával egyidejűleg, rosszabb esetben az alapító halálakor kerül sor.

4. Mit tegyen, mielőtt átadja a céget?

Hogyan térképezze fel, hogy mi a legjobb taktika?

Mivel a család érzelmi viszonyrendszert is jelent, ahol ideális esetben jó a kapcsolat a családtagok között, így első sorban annak felmérése kell megtörténni az alapító részéről, hogy kik lehetnek az ideális jelöltek a cégvezetésre. A legjobb taktika, ha az érzelmi alrendszer minél jobban mellőzni tudja a cégöröklés előkészítésekor, kiválasztva azokat a személyeket, akiknek átadja a céget.

5. Kinek adja át a cég vezetését? Milyen szempontokat kell figyelembe venni az utód kiválasztásakor?

Annak érdekében, hogy a fent leírt egymással családi viszonyrendszert egyensúlyban lehessen tartani, a körültekintően és előrelátóan meghatározott határvonalakon és döntési jogkörökön túl szükséges az is, hogy mindenkinek legyen meg a maga döntéshozatali fóruma családtagként. Érdeemes több utódot bevonni a cégvezetésbe -ha erre van lehetőség - akár közvetlen, akár közvetett módon, azzal, hogy természetesen a döntéshozatali mechanizmus túlzott felaprózódása is veszélyes lehet.

Fontos, hogy az utód tényleg elkötelezett, szakmailag és emberileg alkalmas legyen az irányításra. Ha nincs megfelelő utód, akkor külső ügyvezetőt kell

keresni. Ez a megoldás csak akkor működőképes, ha a cégvezető képes teljes mértékben megbízni a kijelölt vezetőben.

6. Mit adjon át? Csak a vezetést vagy a tulajdonjogot is?

A korábbiakban leírtaknak megfelelően a cégöröklés és az öröklési jog gyakran összefügg. A magyar öröklési jog alapvető problémája, hogy messze van a gazdasági élet gyors döntéshozatali igényeitől, mert a magyar jogban a hagyaték, mint egész száll az örökösre. Ebben az esetben nem is lehet kérdés, hogy a tulajdonjog hirtelen átszáll az utódra. Megint más kérdés, ha az alapító a nyugdíjba vonulását készíti elő. Ebben az esetben a cég tulajdonjogát még nem, vagy nem teljes egészében ruházza át az új vezetőre. Jó megoldás lehet az utódot idejekorán bevonni a cégvezetési feladatokba - még jóval a tulajdonjog átruházását megelőzően-, majd ha az utód már elsajátította az alapító szerint fontosnak vélt vállalatirányítási kompetenciákat, akkor a tulajdonosi jogok is átruházhatóak.

7. Hogyan tartsa meg a családi békét és az üzlet sikerességét is?

A családi vállalkozások generációváltása kapcsán az is gyakran hangoztatott előfeltevés, hogy a cég átadása sokszor szül konfliktusokat egyrészt maguk között a cégörökösök között (horizontális viszonylatban), másrészt pedig az alapító és az örökösök vertikális viszonylatában is. Itt a konfliktusok egyik fő forrása a különböző generációk eltérő vezetési stílusa. Ha az alapító átlátja annak a szükségességét, hogy a családi alrendszeren belül különböző felelősöket kijelölve kiválassza a legalkalmasabb személyeket egy-egy céggel kapcsolatos pozíció betöltésére, akkor megelőzhető az ilyen horizontális típusú családi konfliktusok kialakulása (azáltal, hogy senki nem érzi magát kirekesztve a cég működtetéséből, és mindenki a hozzá legjobban illő feladatot tudja végezni).

8. Mi szükséges egy cég sikeres átadáshoz?

A sikeres generációváltásnak – és az előd valódi hátralépésének – egyik feltétele a kutatások szerint, hogy a kilépő vezető rendelkezzen tervekkel a nyugdíjas időszakra.

A megoldás kulcsa a rugalmasságban, a családtagok érdekeinek figyelembevételével meghozott döntési mechanizmusokban rejlik, valamint az utódok megfelelő felkészítésében rejlik. A tulajdonosnak még életében ki kell alakítani azt a rendszert, amely alapján az ő kiesése esetében is meg tud maradni a cég egysége és a működés folytonossága, anélkül, hogy a cégöröklés miatt veszteség keletkezne. Értelemszerűen egy ilyen komplex rendszer kialakítása során kell némi mozgásteret hagyni az előre nem látható változások miatt szükséges alkalmazkodásra is, továbbá minden egyes ügyben a család és a vállalkozás részletes ismeretében lehet a szabályozást kialakítani.

9. Mikor kell elkezdni az utód beavatását a vezetésbe? Már a tényleges utódlás előtt?

Az utód betanítását érdemes már jóval az alapító távozása, vagyis a tényleges jogutódlás előtt elkezdni és egy úgynevezett mentorálási időszakot lefolytatni, amikor az új vezető az alapító (mentor) mellett, illetve vele szorosan együttműködve sajátja el a szükséges cégvezetői tapasztalatokat.

10. Milyen módszerekkel lehet hatékonyan betanítani az utódot?

Az üzleti mentor szerepét az alapító akkor tudja megfelelően értelmezni és ellátni, ha átfogó üzleti és vállalkozási tapasztalattal rendelkezik. A mentor rávezeti a mentoráltat arra, hogy többféle, több irányú lehetőséget és alternatív cselekvési útvonalat keressen egy probléma saját maga általi megoldásához, azaz a mentor nem ad direkt módon válaszokat, megoldásokat. A legtöbb mentorálási kapcsolatban az a legfőbb cél, hogy a mentorált olyan új, személyes készségekre, tapasztalatokra és tudásra tegyen szert, amelyek új belátásokhoz, nagyobb rálátáshoz, valamint új hozzáálláshoz és viselkedésmódhoz, és ezek által nagyobb teljesítményhez vezetnek.

11. Mikor érdemes bizalmi vagyonkezelőhöz fordulni? Milyen előnyei vannak?

A családi tulajdonú vállalkozások továbbadásának, a tervezett és irányított generációs vagyontranszfernek fontos eszköze a bizalmi vagyonkezelés. Ezáltal csökkenthető többek között a vagyonhoz kapcsolódó családi viszályok esélye és

nagyobb valószínűséggel tartható egyben a vagyon vagy folytatható sikeresen a családi vállalkozás. Érdeemes lehet vagyonkezelőhöz fordulni például abban az esetben, hogy az alapító megakadályozza a tékozlást, ugyanis a juttatás a végintézkedéstől eltérően részletekben, akár csak a hozamokra vonatkozóan teljesíthető vagy akár meg is szüntethető, meghatározott feltételek bekövetkezése esetén.

Vagy egyszerűen, amennyiben a cégalapító el kíván térni a kötelezően alkalmazandó öröklési szabályoktól akkor ezt a bizalmi vagyonkezelés útján megteheti, szabadon eldöntve, hogy ki, mikor és milyen mértékben részesülhet a vagyonból és annak hozamaiból. Esetleg kiskorú, cselekvőképtelen vagy önálló jövedelemmel nem rendelkező hozzátartozókról történő gondoskodás előre megtervezett és intézményesített megoldása is lehet a bizalmi vagyonkezelés, biztosítva azt, hogy a vagyonrendelő halála után is megfelelő ellátásban, iskoláztatásban stb. részesüljön a túlélő házastárs, kiskorú vagy cselekvőképtelen családtag.

12. Mit jelent a családi alapítvány fogalma? Mikor érdemes elgondolkozni ezen a lehetőségen?

Az alapítvány olyan civil szervezeti forma, amely meghatározott, tartós célra, célokra alakul, és önálló szervezettel rendelkezik. Az alapítvány fontos jellemzője, hogy az alapító vagy alapítók által juttatott vagyonnal rendelkezik. A régi Ptk. megkívánta, hogy az alapítványok tartós közérdekű célra jöjjenek létre. Azaz nem volt lehetőség például arra, hogy egy meghatározott magánszeméllyel összefüggő célból hozzanak létre alapítványt.

Az új Ptk. viszont csak azt írja elő, hogy az alapítványi cél tartós és törvényes legyen. Így magáncélra is létre lehet hozni alapítványt. A magánalapítvány célja nagyon sokrétű lehet, például alakulhat meghatározott személy, személyek gyógyításának segítésére és finanszírozására, meghatározott személy oktatásának vagy sporttevékenységének segítésére. Létrehozhat például alapítványt egy vagy több családtag a család meghatározott céljaira, például gyermekek, unokák oktatásának finanszírozására, idősebb családtagok gondozására, megakadályozva ezzel, hogy az öröklés esetén a vagyont az utódok „elherdálják”.

BIZALMI VAGYONKEZELÉS ÉS AZ INGATLAN

A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény („Ptk.”) bizalmi vagyonkezelési szerződésre vonatkozó rendelkezései lehetőséget teremtenek arra, hogy a bizalmi vagyonkezelő által kezelt vagyon részét képezze bármi, aminek átruházására jogi lehetőség van. A törvény tehát többek között azt is megengedi, hogy a vagyonrendelő az általa tulajdonolt ingatlant bizalmi vagyonkezelésbe helyezze.

Ingyen bizalmi vagyonkezelésbe való helyezése esetén az ingatlan tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartáson át kell vezetni a vagyonrendelőről a bizalmi vagyonkezelőre. Ez alapján tehát a bizalmi vagyonkezelő az ingatlan felett bizalmi vagyonkezelés alapján fennálló kezelt vagyonba tartozó tulajdonjogot szerez meg, amely tény az ingatlan-nyilvántartásban fel kell tüntetni. A bejegyzéshez szükséges okiratnak, tehát jelen esetben a bizalmi vagyonkezelési szerződésnek vagy nyilatkozatnak többek között tartalmaznia kell a bejegyzéssel érintett tulajdoni hányadot.

A hatályos magyar jogszabályok

A Ptk. alapján az ingatlan-nyilvántartásba jog és jogilag jelentős tény bejegyzésére, feljegyzésére és adatok átvezetésére jogszabályban meghatározott okirat, továbbá bírósági vagy hatósági határozat alapján kerülhet sor.

Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény („Inyvtv.”) értelmében jogok bejegyzésének és tények feljegyzésének – ha a törvény másként nem rendelkezik – olyan közokirat, teljes bizonyító erejű magánokirat vagy ezeknek a közjegyző által hitelesített másolata alapján („okirat”) van helye, amely a bejegyzés tárgyát képező jog vagy tény keletkezését, módosulását, illetve megszűnését igazolja, továbbá tartalmazza a bejegyzést, feljegyzést megengedő nyilatkozatot az ingatlan-nyilvántartásban bejegyzett, vagy közbenső szerzőként bejegyezhető jogosult részéről (bejegyzési engedély).

Az Inyvtv. értelmében az okiratnak – ahhoz, hogy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapjául szolgálhasson – többek között tartalmaznia kell az érintett

ingatlan pontos megjelölését (település neve, helyrajzi szám) és a bejegyzéssel érintett tulajdoni hányadot.

Az Inyvt. szerint bizalmi vagyonkezelés alapján fennálló kezelt vagyonba tartozó tulajdonjog tényét egész ingatlanra, egész tulajdoni illetőségre vagy ezek eszmei hányadára lehet feljegyezni.

Fent megnevezett jogszabályi rendelkezések alapján egyértelművé válik, hogy ahhoz, hogy egy okirat ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapjául szolgálhasson, tartalmaznia kell a bejegyzéssel érintett tulajdoni hányadot. Ez azt jelenti, hogy amennyiben az ingatlan tulajdonjogát több bizalmi vagyonkezelő szerzi meg, úgy a bejegyzés alapjául szolgáló okiratban azt is kifejezetten meg kell jelölni, hogy melyik jogosult milyen arányú tulajdonjogot szerez meg az ingatlanon.

GÉPJÁRMŰ BIZALMI VAGYONKEZELÉSBEN

Minek számít az autó a bizalmi vagyonkezelés szempontjából?

Az autó ingóság és rajta tulajdonjog áll fenn, így a tulajdonátruházást eredményező vagyonrendeléskor - bizalmi vagyonkezelésbe adáskor - az a bizalmi vagyonkezelő tulajdonába kerül. Ezt követően a bizalmi vagyonkezelő a gépkocsit - az önálló társasági adóalanynak számító - kezelt vagyon könyveibe az általános szabályok alapján veszi fel és amortizálja - azaz a Tao. tv. alapján 5 év alatt, évi 20%-os mértékkel. Az amortizáció mértékétől a számviteli törvény alapján el lehet térni minden egyedileg indokolt esetben, így veteránautóknál is, amelyek értékcsökkenése a valóságban már megállt vagy értékük inkább növekszik. Az ezzel kapcsolatos döntések során a bizalmi vagyonkezelő az eset összes körülményére - beleértve a kezelt vagyon eszközeinek összetételét, nyereségességét, stb. - tekintettel kell legyen.

Felmerül a kérdés, hogy mi szükség lehet egyáltalán egy gépjármű bizalmi vagyonkezelésbe adására. Ha a kérdést jobban meg akarjuk érteni, ne a napi szinten használt hétköznapi autók lebegjenek a szemünk előtt - amelyeknél lévén használati értékük általában a valós értéküknél nagyobb, bizalmi

vagyonkezelésbe adásnak sok értelme nincsen - hanem nagyértékű veteránautókra, sportkocsikra, netán autógyűjtemények bizalmi vagyonkezelésére gondoljunk. Ezeknél az értékeknél - hasonlóan a műtárgyakhoz, illetve más nagy értékű ingóságokhoz - fontosak lehetnek a bizalmi vagyonkezeléssel általában elérni kívánt célok: így a vagyonvédelem, a generációs vagyontranszfer, illetve a privacy is.

Még érthetőbbé válik a bizalmi vagyonkezelés más járművek tekintetében: magántulajdonú yacht-ok, private jet-ek olyan értéket képviselnek, amelyek esetében a privacy és a vagyonvédelem különösen fontos szempontok lehetnek. Ahogy a gépjárművek forgalmi engedélyében a vagyonrendelést követően a bizalmi vagyonkezelő kerül tulajdonosként feltüntetésre, ilyenkor a vízi- vagy légi járművek lajstromában szerepel a vagyonkezelő, mint a jármű tulajdonosa. A gépjárművektől eltérően a hajókat és repülőgépeket a bizalmi vagyonkezelő székhelyétől eltérő országban is lehet lajstromozni esetleges egyéb előírásoknak való megfelelést követően. Jelentős megtakarítások érhetőek el a kikötői díjakban, adókban, ha adott esetben egy kedvezőbb szabályozási környezetű országban kerül lajstromozásra az adott vízi- vagy légi jármű. Van olyan EU-n belüli ország, amely hajólízing esetén annál nagyobb ÁFA-tartalmat enged visszaigényelni, minél nagyobb a hajó. A törvényi vélelem ugyanis az, hogy nagyobb hajó nagyobb hatótávolsággal is bír és így a kisebbekhez képest többet tartózkodik az EU-n kívüli vizeken és így az ÁFA-viselési kötelezettség is arányosan csökkenthető.

Milyen szabályai vannak a gépjárművek vagyonkezelésének?

A gépjárművek feletti tulajdonszerzés az ismert átírás útján, a gépkocsi forgalmi engedélyében az új tulajdonos feltüntetésével lehetséges. Mindenképpen szükséges tehát, hogy a vagyonrendelést követően a bizalmi vagyonkezelő nevére írják a gépjárművet.

A nagyértékű gépjárművek esetén jellemző lehet, hogy a használat és a tulajdonjog elválik egymástól, még akkor is, ha ezeket jellemzően csak hobby céllal vagy hétvégi autóként használták. Valószínűleg felmerülő igény, hogy a vagyonrendelő a vagyonrendelést követően is használni kívánja a kedvenc

sportkocsiját vagy szeme fénye veteránautóját. Ilyenkor a bizalmi vagyonkezelő megbízást ad a vagyonrendelőnek vagy az általa megjelölt személynek, hogy a gépkocsit jó karban megőrizze és garázsírozza, javíttassa, akár a rendelt vagyon költségén. Az esetleges balesetekkel, károkkal kapcsolatos felelősségi kérdéseket a használatra jogot adó megállapodásban kell rendezni. (Ld. az üzembentartói jogról írt részeket is a 4.4.4. pontban.)

A járművekre vonatkozó regisztrációs szabályokon, illetve a használat-birtoklás és a tulajdonosi jogok esetleges elválásán kívül a járművek bizalmi vagyonkezelésének speciális szabályai nincsenek. A bizalmi vagyonkezelő ezeket a vagyontárgyakat is köteles a kedvezményezettek számára jó karban megőrizni.

Mikor nem szabad bizalmi vagyonkezelésbe adni egy autót?

Napi használatban lévő, alapvetően szállító- és munkaeszközként funkcionáló autókat a gyors értékvesztésük, illetve a használattal járó kopás, romlás miatt nem érdemes bizalmi vagyonkezelésbe adni. Ahol ez a kérdés felmerül, olyan kategóriájú járművekről beszélünk, amelyek befektetésnek sem utolsók. Sok veterán vagy youngtimer autóritkaság értéke folyamatosan növekszik, ugyanígy a kis szériában gyártott sport- vagy luxusautók esetében is elképzelhető értéknövekedés. Mivel ebben az esetben a gépkocsi, mint vagyontárgy a műtárgyakéhoz vagy államkötvényekhez hasonlítható, hosszútávú és stabil értéknövekedést mutató befektetési eszközzé lép elő, így bizalmi vagyonkezelésbe adása is ezekhez hasonlóan értelmezhető.

Más egy gépjármű vagyonkezelése, mint az egyéb vagyontárgyaké?

Röviden: részben igen, részben nem. Annyiban más egy gépjármű vagyonkezelése, amennyiben egy ilyen speciális törődést igénylő ingóság értékének megőrzéséhez speciális vagyonkezelői gondoskodás és intézkedések szükségesek. Annyiban viszont nem különbözik a gépjármű más vagyontárgyaktól, hogy a bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó szabályozásban speciálisan egyes vagyontárgyakra vonatkozó rendelkezések nem találhatók. Az alábbiakban végig vesszük az egyes, tipikusan bizalmi vagyonkezelésbe kerülő nagy értékű gépjármű kategóriákra vonatkozó jellegzetességeket, majd a

gépjárművek bizalmi vagyonkezelésekor az említetteken túl felmerülő, általános jellegű vagyonkezelői feladatokat.

Nagyértékű sportkocsik

Bár ezek a járművek általában alkalmasak a közúti közlekedésre és ennek megfelelően kell rendelkezzenek rendszámmal, műszaki vizsgával és kötelező biztosítással, a tulajdonosaik a legritkább esetben tervezik napi szinten használni azokat, így tipikusan bizalmi vagyonkezelésbe kerülhetnek. Az értékük megőrzéséhez a típusra előírt kötelező szervizek, folyadékcserek és kopó alkatrész cseréjét az előírt intervallumonként, márkaszervízben történő elvégzése szükséges. Ha ilyen szervíz a típus ritkasága miatt Magyarországon nem található, akkor adott esetben a szervizelést külföldön kell megoldani és a kocsi sérülésmentes szállításáról az őrzési hely és szervíz között gondoskodni kell.

Veterán vagy youngtimer autók

A harminc évesnél idősebb, eredeti állapotukban megőrzött vagy helyreállított gépjárművek muzeális minősítését a Magyar Autóklub az országban 15 vizsgahelyen végzi. A minősítést akkor adják meg, ha "a jármű eredeti műszaki jellemzőit nem változtatták meg vagy annak megfelelően állították helyre valamint olyan esztétikai állapotban van, hogy alkalmas típusának bemutatására". A muzeális minősítés megszerzését követő műszaki átvizsgálás során a jelen kori műszaki és biztonsági követelményektől az eltérés megengedett, ha a gépkocsi műszaki megoldásai a gyártás idején alkalmazottakkal megegyeznek.

A muzeális minősítés és az eredményes műszaki átvizsgálást alapján OT rendszám szerezhető, amely alapján a jármű részt vehet a forgalomban, azaz el lehet vele menni veterán találkozókra vagy nosztalgia kirándulásokra. Az OT rendszám 5 évre érvényes műszaki vizsgával, regisztrációs és teljesítményadó mentességgel és kedvezményes kötelező biztosítási díjtételekkel jár, lévén a muzeális járművek a forgalomban csak limitáltan vesznek részt és így az általuk okozott balesetek száma is jóval kevesebb arányaiban, mint hétköznapi társaiknál. További tudnivalók a Magyar Autóklub honlapjának aloldaláról érhetőek el: autoklub.hu/oldtimer/.

A veterán járművek szervizelése különleges szaktudást igényel. A jó hír az, hogy amelyik veterán megkapja a múzeális minősítést, annak van már szerelője is, a vagyonrendelőnek csak annyi a dolga, hogy a szerelő elérhetőségét a vagyonkezelőnek megadja.

Autógyűjtemények

Már Magyarországon is előfordulnak magánkézben veterán- vagy youngtimer autóritkaságokból, sportkocsikból álló autógyűjtemények. Az ilyen gyűjtemények fenntartása általában külön apparátust igényel, ahogy a járművek tárolására is sokszor erre a célra szánt épületet emelnek a gyűjtemények tulajdonosai. Az autógyűjtemény vagyonrendelésekor a kapcsolódó elemek, ingatlan, személyzet további rendelkezésre állását a vagyonrendelőnek a vagyonkezelő számára biztosítani kell. Így szóba kerülhet a gyűjtemény tárolóhelyének a gyűjtemény vagyonrendelésével egyidejű bizalmi vagyonkezelésbe adása, illetve a gyűjteményt gondozó alkalmazottak foglalkoztatásának a vagyonrendelést követően a bizalmi vagyonkezelő általi átvétele is.

Az autó is a vagyon része?

Az autó ingóság és rajta tulajdonjog áll fenn, így a tulajdonátruházást eredményező vagyonrendelésekor - bizalmi vagyonkezelésbe adáskor - az a bizalmi vagyonkezelő tulajdonába kerül. Ezt követően a bizalmi vagyonkezelő a gépkocsit - az önálló társasági adóalanynak számító - kezelt vagyon könyveibe az általános szabályok alapján veszi fel és amortizálja.

AZ ADÓZÁS KÉRDÉSEI A BIZALMI VAGYONKEZELÉS SORÁN

Amikor a bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó szabályok 2014. márciusában az új Ptk. hatálybalépésével alkalmazhatóvá váltak, sokan kételkedtek, hogy ennek az új jogintézménynek helye van-e a magyar jogrendszerben. A jogalkotó azonban mondhatjuk úgy is, hogy „biztosra ment” és nagyon precíz kiegészítő szabályokat alkotott a bizalmi vagyonkezeléshez kapcsolódóan.

Ez értelemszerűen kiterjedt az adószabályokra is. Egy új jogintézménynek a sikerességét és életképességét nagy mértékben tudja támogatni vagy éppen rombolni a hozzá kapcsolt adószabályozás. A bizalmi vagyonkezelés adószabályozása mindenképpen támogató jellegűnek minősül egyrészt azért, mert főbb vonalaiban adó semleges, néhány igen jelentős részletszabályozás vonatkozásában pedig kifejezetten támogató.

Milyen fő elemekből áll a bizalmi vagyonkezelés adózása?

A vagyonrendeléshez kapcsolódó adózási kérdések,

A vagyonkezeléshez kapcsolódó adózási kérdések és szabályozás,

A vagyonkiadás adózása.

Értelemszerűen más és más megítélés alá esik adózási szempontból mind a vagyonrendelés, mind a vagyonkiadás a vagyonrendelő és a kedvezményezett jogi státusza miatt. Ugyanis akár a vagyonrendelő, akár a kedvezményezett lehet gazdálkodó szervezet, tehát társasági adó alany, és magánszemély, ezen belül egyéni vállalkozó is.

Az eltérő jogi státuszra vonatkozó eltérő adószabályok befolyásolják a vagyonrendelőre vonatkozó adó következményeket. Ugyanakkor bármilyen jogi státuszú vagyonrendelő esetén elmondható, hogy a vagyonrendelés alapvetően adó semleges, nem keletkeztet többlet adó terhet.

Bizalmi vagyonkezelés adózása, mit kell tudni a szabályozásról, ha a vagyonrendelő magánszemély?

A legegyszerűbb szabályozás a vagyonrendelők döntő többségét alkotó magánszemélyekre vonatkozik, ugyanis a vagyonrendelés nem keletkeztet adófizetési kötelezettséget a vagyonrendelő részéről és miután a rendelt vagyon a kezelt vagyonba tőkeként kerül be, a kezelt vagyon szempontjából is teljesen adómentes. Ugyanakkor arra figyelemmel kell lenni, hogy amennyiben a

vagyondelöl egyeni vállalkozó, a vagyondelés eszköz értékesítésnek minősül és ekként adózik.

Bizalmi vagyondelés adózása, mit kell tudni a szabályozásról, ha a vagyondelöl gazdálkodó szervezet?

Némileg bonyolultabb a helyzet abban az esetben, ha vagyondelöl a társasági adó alkalmazási hatálya alá eső gazdálkodó szervezet. Ebben az esetben ugyanis amennyiben a vagyondeléskor a szerződésben meghatározott szerződéses érték eltér a vagyondelöl nyilvántartásában rögzített könyvszerinti értéktől, akkor az kihatással van a vagyondelöl adóalapjára. Az eltérés irányától függően adóalap csökkenést vagy adóalap növekedést idézhet elő a vagyondelés.

Mi a bizalmi vagyondelés adózására vonatkozó általános szabály?

A bizalmi vagyondelés adózására vonatkozó általános szabály szerint az önálló adózónak minősülő kezelt vagyon társasági adóalany és társasági adó fizetésére köteles.

Ennek megfelelően a kezelt vagyon adóalapjának megállapítására az általános számviteli szabályok szerint kerül sor és a kezelt vagyon 9 %-os társasági adó fizetésére köteles.

Ehhez kapcsolódik még az, hogy a kezelt vagyon a helyi iparüzési adó hatálya alá eső adózó és a székhelye szerinti helyi önkormányzat részére helyi iparüzési adóbevallást tenni és az adót megfizetni köteles.

Ugyanakkor, amennyiben a kezelt vagyon üzletileg hasznosított ingatlant tartalmaz, az adóbevallást az ingatlan fekvése szerinti illetékes önkormányzatnak kell megtenni és ide is kell az adót befizetni.

A kezelt vagyon társasági adóalany státuszából következően mindazok az adókedvezmények alkalmazhatóak amelyek a társasági adóalanyokat megilletik. A kezelt vagyon gazdálkodás szempontjából kiemelkedő jelentőségű a kapott

osztalék, illetve a bejelentett részesedésből származó árfolyam nyereség adómentessége.

Mikor lehet eltérni a főszabálytól?

A fenti főszabálytól eltérési lehetőség van abban az esetben, ha kezelt vagyon vagyonrendelője és kedvezményezettje kizárólag magánszemély és a kezelt vagyonnak az adóévben kizárólag pénzügyi jellegű (osztalék, árfolyamnyereség, kamat, követelés stb) bevétele van.

Ebben az esetben a kezelt vagyon egyszerűsített adóbevallás tehet, továbbá a fenti jövedelmek nem képeznek adóalapot, ennek megfelelően adófizetési kötelezettség sem merül fel a fenti jövedelmek vonatkozásában.

Kizárólag magánszemélyek által alapított és kizárólag magánszemély kedvezményezett érdekében létrehozott kezelt vagyon további adókedvezményekkel élhet és a bizalmi vagyonkezelő tartós befektetési szerződést is köthet pénzügyintézetrel. A tartós befektetési szerződés alapján az elkülönített számlán kezelt vagyon hozama három év elteltével csak 10 % személyi jövedelem adó alá esik a vagyonkiadásakor, öt év elteltével pedig teljes mértékben adómentessé válik amikor a bizalmi vagyonkezelő vagyonkiadás keretében kiadja a kedvezményezettnek.

A vagyonkiadás a fentiekhez hasonló adó semleges elbírálásban részesül. A vagyonkiadás során szét kell választani a kezelt vagyon hozamát és tőkéjét. A bizalmi vagyonkezelő először a hozamot köteles kiadni. A vagyon kezelés során keletkezett hozam teljes kiadása után kerülhet sor tőke kiadásra. Amennyiben a kedvezményezett magánszemély, a kezelt vagyon hozamából történő vagyonkiadás osztalékként 15 %-os személyi jövedelem adóval adózik.

Amennyiben a kezelt vagyon kedvezményezettje társasági adóalany és a vagyonrendelő és a kedvezményezett személye megegyezik, a hozam kiadása osztalékként adómentes.

Ha a vagyonrendelő és a kedvezményezett személye eltérő, a társasági adóalany kedvezményezett esetében a kapott hozam adóalap növelő tétel lesz.

A kezelt vagyon tőkének kiadásra magánszemély kedvezményezett részére személyi jövedelem adómentes.

Amennyiben a kezelt vagyon tőkéjét gazdálkodó szervezet kapja meg, az adózás attól függ, hogy a kedvezményezett és a vagyon rendelő személye megegyezik, vagy eltérő. Abban az esetben, ha a kedvezményezett azonos a vagyon rendelővel akkor a tőke kiadás nem okoz adóalap növekedést. Amennyiben azonban a két személy eltérő, a kedvezményezett által megkapott tőkerész adóalap növelő tételként kerül elszámolásra.

A BIZALMI VAGYONKEZELÉS ADÓZÁSI ELŐNYEI, ADÓKEDVEZMÉNYEZEK

A leggyakoribb jelentős vagyontárgy, amit előszeretettel helyeznek bizalmi vagyonkezelésbe a vagyonrendelők az a társasági részesedés. Sok vállalkozás és annak tulajdonosa életében eljön az a pillanat, amikor érdemes eladni a céget és a felszabaduló tőkét más módon hasznosítani.

Az üzletrészért vagy egyéb társasági részesedésért kapott ellenérték a magánszemély eladónál bevételként jelenik meg, ami az elismert ráfordítások elszámolása után a személyi jövedelemadó alapba tartozó jövedelem és 15%-os személyi jövedelemadóval adózik.

Elismert ráfordításként elszámolható a társasági részesedés megszerzésének értéke, az időközbeni tőkeemelések összege, illetve az adásvétellel kapcsolatban felmerült költségek. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az eladási ár és a ráfordítási költség között hatalmas árfolyam nyereség van, amely adóalapot képez.

Bizalmi vagyonkezelés adó-optimalizálási szempontból

Azoknak a vállalat tulajdonosoknak, akiknek szándékában áll a cégüket vagy cég csoportjukat belátható időn belül értékesíteni, érdemes átgondolni a bizalmi vagyonkezelést adó-optimalizálási okok miatt is, az alábbiak szerint.

A személyi jövedelemadó törvény kifejezetten rögzíti, hogy a bizalmi vagyonkezelési szerződés megkötése nem minősül a rendelkezési jog gyakorlásának. Ennek megfelelően amikor a vagyonrendelő a tulajdonában álló társasági részesedést bizalmi vagyonkezelésbe helyezi a tulajdonosváltás nem eredményez jövedelmet, ennek megfelelően adófizetési kötelezettséget sem.

Ugyanakkor, a számviteli törvény előírja, hogy a kezelt vagyon induló tőkéje a vagyontárgy a felek által szerződésben megállapított összege. A számviteli alapelvek figyelembevételével a feleknek piaci áron kell a vagyonrendelést, mint tranzakciót végrehajtaniuk.

Ennek megfelelően, a társasági részesedés a szerződés megkötésekor irányadó piaci áron kerül a kezelt vagyon könyveiben rögzítésre, mint tőkeérték. A személyi jövedelemadó törvény 1. számú melléklete azt is rögzíti, hogy egyéb indokkal adómentes a bizalmi vagyonkezelésből történő tőke kiadás a kedvezményezett részére.

A fentiek alapján, a bizalmi vagyonkezelés alkalmazásával a korabeli szerzési érték helyett a bizalmi vagyonkezelési szerződésben rögzített érték lesz a bekerülési érték. A társasági részesedés értékesítése során adóalapot csupán a bizalmi vagyonkezelési szerződésben rögzített tőkeérték és az eladási ár pozitív különbözete keletkeztet.

Mindez azonban csak abban az esetben alkalmazható, ha az eset összes körülményéből világosan látszik és igazolható, hogy a felek szándéka valóban bizalmi vagyonkezelésre irányult.

Amennyiben a kedvezményezett a vagyon kiadást dolog eladásra, szolgáltatásnyújtásra, munkavégzésre tekintettel kapja, úgy az adókövetkezményeket az általános szabályok szerint kell megállapítani. Nem működik tehát az az elképzelés, hogy a társasági részesedés tulajdonosa a tervezett eladás előtt rövid idővel bizalmi vagyonkezelésbe helyezi a társasági részesedést, majd miután a bizalmi vagyonkezelő értékesítette az üzletrészt a

bizalmi vagyonkezelést megszüntetve azonnal ki is vonja az ellenértéket a kezelt vagyonból.

Abban az esetben, ha a bizalmi vagyonkezelési szerződést magánszemély vagyonrendelő köti a bizalmi vagyonkezelővel és a szerződés alapján a vagyonkezelő kizárólag természetes személy kedvezményezett javára jár el, továbbá az adóévben csak befektetett pénzügyi eszközök, követelések, értékpapírok vagy pénzeszközök átvétele, birtoklása, hasznainak szedése vagy ilyen eszközzel kapcsolatos rendelkezési joga gyakorlása révén szerzett bevételt a kezelt vagyon, a fenti bevételek társaságiadó mentesek.

A fentiekén túl, amennyiben a kezelt vagyon ezen feltételeknek megfelel, a bizalmi vagyonkezelő egyszerűsített adóbevallással tehet eleget kötelezettségeinek.

A jelenlegi magyar adószabályozás nemcsak társasági adó mentességet kínál, hanem a tartósan befektetett eszközök egy csoportjára, a hozamok vonatkozásában is adómentességet garantál az alábbiak szerint. Tartós befektetési szerződést köthet a bizalmi vagyonkezelő – a magánszeméllyel mint vagyonrendelővel magánszemély mint kedvezményezett javára megkötött – bizalmi vagyonkezelési szerződés teljesítése céljából. A tartós befektetési szerződés alapján, az elkülönített számlán kezelt befektetések hozama három év elteltével 10 %-os személyi jövedelemadóval terhelt, öt év után a hozamok teljes adómentességet élveznek.

A kezelt vagyon, ami társasági adóalany, élvez a társaságiadó törvényben foglalt kedvezményeket, így elsősorban a bejelentett részesedés és immateriális jószág árfolyam nyereségnek adómentességét. Ebből eredően, a bizalmi vagyonkezelést vállalati struktúrák adótervezésében is fel lehet használni. Szintén a kezelt vagyon társaságiadó alanyiságából fakad az, hogy a kezelt vagyon által kapott osztalékadó mentességet élvez amennyiben nem ellenőrzött külföldi társaságból származik az osztalék bevétel.

ILLETÉKSZABÁLYOZÁS A BIZALMI VAGYONKEZELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓAN

A bizalmi vagyonkezelés adózásának szabályozásához hasonlóan, a jogintézményhez kapcsolódó illeték szabályozást is három fő szakaszra lehet bontani. A vagyonrendeléshez kapcsolódó illeték fizetési kérdések, a bizalmi vagyonkezelés során szerzett vagyontárgyakhoz kapcsolódó illetékfizetés, és a vagyoniadáshoz kapcsolódó illeték szabályozás.

Mit kell tudni a magyar illetéktörvényről?

Az illeték törvénnyel kapcsolatban legelőször is fontos kiemelni, hogy a szabályozásnak tárgyi, személyi, és területi hatálya van. Minden esetben legelőször is azt kell megvizsgálni, hogy az adott tranzakció a tárgyi, személyi és területi hatálya alá esik-e.

Amennyiben a tranzakció nem tartozik a törvény alkalmazási hatálya alá, mert pl. a vagyontárgy fekvési helye szerint nem Magyarországon fellelhető, vagy nem magyar nyilvántartásban szerepel (területi hatály), úgy magyar illetékfizetési kötelezettség sem merül fel. Ez természetesen nem zárja ki, hogy más ország szabályozása alapján illeték, vagy más hasonló adó jellegű fizetési kötelezettsége keletkezne a vagyonátruházási tranzakcióhoz kapcsolódóan.

A magyar illeték törvény tételesen felsorolja azokat a vagyonszerzési és átruházási jogcímeket amelyekhez vagyonátruházási illetékfizetés kapcsolódik. Ezek jellemzően ingatlan vagy bizonyos ingóságok tulajdonjogának megszerzéséhez kapcsolódnak. A vagyontárgy megszerzése lehet ingyenes (öröklés vagy ajándékozás), vagy visszerthes, (adásvétel, csere).

Illetékszabályozás a bizalmi vagyonkezeléshez kapcsolódóan

A bizalmi vagyonkezelési szerződéshez kapcsolódó vagyonrendelés, azaz a vagyontárgy tulajdonjogának átruházása a bizalmi vagyonkezelőre, nehezen illeszthető be a polgári jogi dichotómia kereteibe, ugyanis a bizalmi vagyonkezelő nem ad ellenértéket a ráruházott vagyontárgy tulajdonjogának

megszerzéséért. Éppen ellenkezőleg, főszabály szerint a vagyonrendelő fizet díjat a bizalmi vagyonkezelőnek az átruházott vagyontárgyak kezelésért.

Ennek megfelelően, ahogy az a bizalmi vagyonkezelés definíciójából is következik, a szerződés alapján először a vagyontárgy tulajdonjogának átruházása történik meg, ezután pedig a bizalmi vagyonkezelési szolgáltatás végzése és ezért díj fizetése.

A bizalmi vagyonkezelő tulajdonjog szerzése a rá átruházott vagyontárgyon csak ideiglenes, és azt soha nem gyakorolhatja a saját javára, hanem főszabály szerint a vagyonrendelő által kijelölt kedvezményezett érdekében és javára köteles a vagyonkezelést végezni, valamint a tulajdonjogot gyakorolni. A bizalmi vagyonkezelő esetében biztosan lehet tudni, hogy legkésőbb a szerződésben meghatározott vagyonkezelési időtartam lejártával tulajdonjoga meg fog szűnni a kezelt vagyon felett.

A fentieknek megfelelően az illeték törvény is ideiglenesnek tekinti a bizalmi vagyonkezelő tulajdonszerzését, és akként rendelkezik, hogy nem tárgya az ajándékozási illetéknek az állami adóhatósághoz bizalmi vagyonkezelőként bejelentett személynek, a Polgári Törvénykönyv szerinti bizalmi vagyonkezelési szerződés keretében történő vagyonszerzése – ideértve a vagyonkezelői tisztségben való jogutódlás formájában megvalósuló vagyonszerzést is – kivéve a bizalmi vagyonkezelő kedvezményezettként történő vagyonszerzését.

Ezen rendelkezésnek megfelelően, a bizalmi vagyonkezelési szerződéshez kapcsolódó tulajdonjog átruházás illetékmentességének három feltétele van: a bizalmi vagyonkezelőnek az adóhatósághoz bejelentett személynek kell lennie, a bizalmi vagyonkezelési szerződést a magyar jog alapján kell megkötni és nem lehet a bizalmi vagyonkezelő kedvezményezett.

Amennyiben ezen három együttes feltétel teljesül, a bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján történő tulajdonjog átruházás Magyarország területén illetékmentes.

A vagyonkezelés során a bizalmi vagyonkezelő tevékenységére az általános szabályok vonatkoznak, tehát amennyiben a kezelt vagyon javára a bizalmi vagyonkezelő valamilyen vagyontárgy tulajdonjogát megszerzi (tipikusan ilyen az ingatlan adásvételt), az illetékfizetési kötelezettséget az általános szabályok alapján kell megállapítani.

A vagyonkiadás során a bizalmi vagyonkezelő a kezelt vagyon tulajdonjogát átruházza a kedvezményezettre. Miután a kedvezményezett nem ad ellenértéket az általa megszerzett tulajdonjogért cserébe, a vagyonkiadás az ingyenes jogügyletek körébe tartozik.

Ennek megfelelően a vagyonkiadáshoz kapcsolódó illetékfizetési kötelezettség külön szabályozást igényel. A bizalmi vagyonkezelő csak ideiglenesen, a bizalmi vagyonkezelési jogviszony időtartamára, szerez tulajdonjogot a kezelt vagyon felett, ennek megfelelően az illetéktörvény átnéz a bizalmi vagyonkezelő tulajdonjog szerzésén és azt vizsgálja, hogy milyen kapcsolat áll fenn a vagyonrendelő és a kedvezményezett között.

Az illeték törvény rendelkezése alapján, a kezelt vagyon és annak hasznai kedvezményezett általi megszerzését az illetékkötelezettség vonatkozásában úgy kell tekinteni, mintha a kedvezményezett a kezelt vagyont és annak hasznait közvetlenül a vagyonrendelőtől szerezte volna. Ennek megfelelően, az általános szabályok alapján egyenes ági hozzátartozók, testvérek és házastársak közötti vagyonátruházás akkor is illetékmentes, ha azt bizalmi vagyonkezelési jogviszony alapján szerezte meg a kedvezményt. A fenti logikából értelemszerűen ered az is, hogy nem keletkezik illetékfizetési kötelezettség akkor sem, ha a kezelt vagyont és annak hasznait a vagyonrendelő szerzi meg, ideértve a vagyonrendelő kedvezményezettként történő vagyonszerzését is.

Ugyanakkor, ha a bizalmi vagyonkezelési szerződés, a szerződéskötést megelőzően a vagyonrendelő és a kedvezményezett között létrejött visszterhes jogviszonyra tekintettel valósult meg, a kezelt vagyon és annak hasznai megszerzésekor a kedvezményezett az illeték törvény visszterhes vagyonátruházási illetékre vonatkozó szabályai szerint köteles megfizetni a visszterhes vagyonátruházási illetéket.

A BIZALMI VAGYONKEZELŐI TISZTSÉG MEGSZŰNÉSE, AVAGY VISSZAHÍVHATÓ-E A BIZALMI VAGYONKEZELŐ?

A tisztség megszűnésének esetei

A Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) tételesen szabályozza a bizalmi vagyonkezelési szerződés megszűnésének eseteit, de nem tér ki külön a vagyonkezelői tisztség megszűnésének pontos meghatározására. Szét kell választani ugyanakkor a bizalmi vagyonkezelői tisztség megszűnésének eseteit magának a bizalmi vagyonkezelési jogviszonynak a megszűnésétől. Az előbbi eset ugyanis nem eredményezi automatikusan a jogviszony megszűnését, hanem elsősorban a tulajdonosi jogok gyakorlásában bekövetkező változást jelent. Természetesen a kezelt vagyon nem maradhat korlátlan ideig „uratlan”, vagyis bizonyos idő elteltével mindenképpen gondoskodni kell arról, hogy a kezelt vagyonnak legyen bizalmi vagyonkezelője, ellenkező esetben a vagyonkezelői megbízás megszűnésének időpontjára visszamenőleg megszűnik a bizalmi vagyonkezelési jogviszony.

Maga a bizalmi vagyonkezelői tisztség az alábbi esetekben szűnhet meg:

- a vagyonrendelő és a vagyonkezelő közös megegyezésével,
- a vagyonkezelő halálával vagy jogutód nélküli megszűnésével,
- a vagyonkezelő felmondásával, valamint
- visszahívással.

Közös megegyezés

A bizalmi vagyonkezelés megszüntethető a vagyonrendelő és a vagyonkezelő közös megegyezésével. Nem szükséges, hogy a vagyonrendelő és a vagyonkezelő a teljes szerződést megszüntesse közös megegyezéssel. Több vagyonkezelő esetén lehetőség van csak az egyikük megbízatásának megszüntetésére (a vagyonrendelő és a kilépő, valamint a megmaradó vagyonkezelő közös megegyezésével), a megmaradó vagyonkezelő pedig végezheti tovább a vagyonkezelési tevékenységet. Olyan megoldás is elképzelhető, amikor a vagyonrendelő a közös megegyezéses megszüntetéssel

egyidejűleg új vagyonkezelő részére ad megbízást. Ilyenkor a jogviszony változatlan tartalommal él tovább az új, illetve a megmaradó felek között, vagy akár módosítható is a kijelölt új vagyonkezelő és a vagyonrendelő közös megállapodása értelmében. Fontos megjegyezni, hogy a bizalmi vagyonkezelői tisztség a kijelölést követően annak elfogadásával jön létre, ami történhet a szerződés aláírásával, vagy akár külön nyilatkozatban is.

Halál és jogutód nélküli megszűnés

Természetesen meg kell említeni azt az esetet is, amikor a bizalmi vagyonkezelő halála, illetve jogutód nélküli megszűnése eredményezi a vagyonkezelői tisztség megszűnését. A vagyonkezelő halála vagy megszűnése szintén nem jelenti automatikusan a vagyonkezelési jogviszony megszűnését, ha van további vagyonkezelő, akkor ő válik a kieső vagyonkezelő jogutódjává, ha pedig nincs, akkor a vagyonrendelő vagy a vagyonkezelő-kijelölési jog jogosultja új vagyonkezelőt jelölhet ki a megszűnésig rendelkezésre álló három hónapos időszak alatt.

A Ptk. megnyugtatóan rendezi a vagyonkezelő halála, illetve jogutód nélküli megszűnése esetén felmerülő aggasztó kérdést, miszerint részévé válhat-e a kezelt vagyon a vagyonkezelő hagyatékának? A válasz az, hogy a kezelt vagyon semmilyen esetben nem válik sem a hagyaték, sem a felszámolási vagy végelszámolási vagyon részévé a Ptk. 6:313. § (1) bekezdésére figyelemmel, így ez a szituáció nem veszélyezteti sem a kezelt vagyon helyzetét, sem a vagyonkezelési jogviszony folytonosságát.

A vagyonkezelő felmondása

A felmondás joga a magyar jogrendszerben a határozatlan időre kötött bizalmi vagyonkezelési szerződés esetében mindig megilleti a vagyonkezelőt, hacsak a felek azt közösen ki nem zárják. A felmondási jog kizárására csak a határozott időre kötött bizalmi vagyonkezelési jogviszony teremt lehetőséget a Ptk. kötetmi jogra vonatkozó általános részének tiltó szabálya miatt.

A felmondást követően a vagyonrendelőnek lehetősége van új bizalmi vagyonkezelő kijelölésére. Ebben az esetben is csak a felmondást közlő vagyonkezelő tisztsége szűnik meg, maga a jogviszony fennmarad a felmondást követő 3 hónapig (legkésőbb addig kell ugyanis kijelölnie az arra jogosult személynek az új bizalmi vagyonkezelőt). Külön kell választani tehát a bizalmi vagyonkezelő felmondását, a bizalmi vagyonkezelési szerződés felmondásától. A jóhiszeműség és tisztesség általános jogelve ugyanakkor megköveteli, hogy a felmondó bizalmi vagyonkezelő legyen tekintettel a kedvezményezettek érdekeire és szükség esetén segítse a vagyonkezelési jogviszony folytonosságát.

A vagyonkezelő nem szüntetheti be tehát csak úgy a vagyonkezelési tevékenységet egyik pillanatról a másikra, ezáltal hátrányt okozva a vagyonrendelőnek vagy a kedvezményezettnek. A felmondási időt ugyanakkor a Ptk. tételesen nem határozza meg. Álláspontunk szerint a bizalmi vagyonkezelőnek megfelelő időt kell hagynia ahhoz, hogy a vagyonrendelő – vagy a vagyonrendelői jogosultságokat gyakorló személy – gondoskodhasson a vagyonkezelés folytonosságáról.

Felmondási ok lehet a bizalmi vagyonkezelő oldalán a szerződésben szereplő díjkövetelése teljesítésének elmaradása – különösen abban az esetben, ha a kezelt vagyon sem nyújt fedezetet a díjkövetelésének kielégítésére –, illetve az az eset is, ha a kezelt vagyon a vagyonrendelő magatartásával összefüggésbe hozhatóan, előreláthatóan súlyosan károsodik, vagy jelentős vagyonvesztés várható ezzel összefüggésben.

Visszahívás

Végezetül megválaszolva a címben feltett kérdést: van törvényes lehetőség a bizalmi vagyonkezelő visszahívására, hiszen a Ptk. 6:325. § alapján a vagyonrendelő bármikor elmozdíthatja a bizalmi vagyonkezelőt a tisztségéből, ha egyidejűleg új vagyonkezelőt jelöl ki. Az egyetlen kérdés ebben az esetben az lehet, hogy csak az új bizalmi vagyonkezelő egyidejű kijelölésével gyakorolható-e ez a visszahívási jog? A Ptk. nem tartalmaz ezzel kapcsolatos tiltó rendelkezést, ezért a szabályozás diszpozitív jellegére tekintettel a vagyonkezelési szerződés

fenntarthat egyoldalú visszahívási jogot a vagyonrendelő számára, anélkül, hogy egyidejűleg új bizalmi vagyonkezelőt jelölne ki.

Egyetlen határidőt azonban mindenképp szem előtt kell tartania a vagyonrendelőnek: ha a kezelt vagyonnak három hónapot meghaladó ideig nincs vagyonkezelője, a vagyonkezelői megbízás megszűnésének időpontjában megszűnik a bizalmi vagyonkezelési jogviszony. Egyébként a gyakorlati megközelítés is indokoltá teszi a visszahívással párhuzamosan történő új vagyonkezelői kinevezést, hiszen a kezelt vagyon „elgazdátlanodása” veszélyezteti a vagyon értékének fenntartását és természetesen a kedvezményezett(ek) érdekeit sem szolgálná.

Amennyiben a vagyonrendelő meghal vagy jogutód nélkül megszűnik, és a kezelt vagyonnak nincs másik vagyonrendelője, a bizalmi vagyonkezelőt a megbízatásból a kedvezményezett(ek) kérelmére a bíróság – másik bizalmi vagyonkezelő egyidejű kijelölése mellett – visszahívhatja. (Több kedvezményezett ezt a jogot együttesen gyakorolhatja azzal, hogy bármelyikük kérelmére a bíróság határoz a bizalmi vagyonkezelői megbízatás megszűnéséről és új bizalmi vagyonkezelő kijelöléséről.)

Ki kell emelni azonban, hogy a bíróság csak súlyos szerződésszegés esetén mozdítja el a vagyonkezelőt. Ezért célszerű már a bizalmi vagyonkezelési szerződésben körültekintően rendezni a vagyonrendelő kiesésének eseteit és jogkövetkezményeit. A fentiek alapján szükséges szabályozni például azt az eshetőséget, ha a vagyonrendelő kiesését követően a vagyonkezelő cselekvőképtelenné válása, vagy felszámolása okán válik szükségessé a visszahívás jogának gyakorlása. Kérdéses ugyanis, hogy ebben az esetben a bíróságnak van-e jogosultsága új bizalmi vagyonkezelő kijelölésére. A kedvezményezettek vagy akár más harmadik személynek adott, jól körülhatárolt visszahívási jog nagyban elősegítheti a kezelt vagyon védettségét és értékének megóvását.

BIZALMI VAGYONKEZELŐK LISTÁJA MAGYARORSZÁGON

A bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól szóló 2014. évi XV. törvény (Bvkt.) rendelkezései alapján Magyarországon üzletszerű bizalmi vagyonkezelési tevékenység kizárólag a Magyar Nemzeti Banktól (MNB) kapott engedély birtokában és az engedély kiadási feltételeinek való – évente igazolt – folyamatos megfelelés mellett végezhető. A bizalmi vagyonkezelő vállalkozásokról az MNB nyilvántartást vezet, amelyben feltüntetett adataik változását a bvkt. vállalkozások jelenteni kötelesek. Ennek megfelelően az MNB honlapján napra kész felsorolást találhatunk a magyarországi üzletszerű bizalmi vagyonkezelés végzésére engedéllyel rendelkező vállalkozásokról.

Hogyan alakul a bizalmi vagyonkezelők listája Magyarországon?

Jelenleg kilenc vállalkozás szerepel az MNB üzletszerű bizalmi vagyonkezelőket tartalmazó nyilvántartásában. A vállalkozások az engedélyeiket 2015 és 2019 között szerezték, túlnyomó többségük (7) az utóbbi három év során. Az első üzletszerű bizalmi vagyonkezelési engedélyt a Primus Trust Bvk. Zrt. szerezte meg 2015. májusában. Abban az évben több engedélyt nem adtak ki és 2016-ban is csak egyetlen új vállalkozást engedélyeztek, a tevékenységét azóta sem megkezdő Trust Partners Bvk. Kft-t. 2017-ben három vállalkozást vett fel a bizalmi vagyonkezelők nyilvántartásába az MNB, elsőként az Abraham Goldmann Bvk. Zrt-t, majd azt követte az Airon Trust Bvk. Kft és a Minerva Bvk. Zrt.

Ezek a cégek a Primus Trust Zrt-vel együtt mind aktívan vesznek részt a bizalmi vagyonkezelési üzletágban.

2018-ban az Apeldo Trust Zrt. szerzett üzletszerű bizalmi vagyonkezelői engedélyt, amely működését pénzügyi adatai alapján megkezdte az év folyamán. A maradék három vállalkozás, sorrendben a DH Holding Bvk. Zrt., a Capital Trust Bvk. Zrt. és az East Trust Bvk. Zrt. engedélyeiket 2019-ben nyerték el,

nyilvánosan elérhető információk alapján tevékenységüket még nem kezdték meg. (Cikkünk írásakor a 2019-es éves beszámolók még nem voltak elérhetőek.)

A fentiek alapján látható, hogy jelenleg a kilenc engedélyesből csak öt vállalkozás aktív a magyarországi bizalmi vagyonkezelési piacon.

Vállalkozások a magyar bizalmi vagyonkezelők listáján

Az alábbiakban az engedély megszerzésének sorrendjében röviden bemutatjuk ezt az öt bizalmi vagyonkezelőt, a következő táblázatban pedig – több más információ mellett – összefoglaltuk és a 2017 és 2018 közötti főbb gazdasági mutatóikat.

1. Primus Trust Bizalmi Vagyonkezelő Zrt.

A Primus Trust Bvk. Zrt. 2014-ben alakult és jelenleg három partner és egyben igazgatósági tag irányítja, dr. B. Szabó Gábor és dr. Menyhei Ákos korábban adójogban is praktizáló ügyvédek és Pálmai-Pallag Dávid vezető közgazdász, akik ugyanakkor közvetlenül és családtagjaik révén a társaság részvényeinek száz százalékát is birtokolják. A társaság elsőként szerzett MNB-engedélyt 2015-ben, így a legnagyobb múltra visszatekintő magyarországi bizalmi vagyonkezelő vállalkozásnak tekinthető. Az értékesítés éves nettó árbevétele alapján a rangsorban mindkét vizsgált évben, 2017-ben és 2018-ban is az első helyen végzett, sorrendben 242 millió és 556 millió forinttal, ami 130%-os növekedést jelent. A következő legnagyobb árbevétellel rendelkező társaság 2017-ben 21 millió, míg 2018-ban 213 millió forint nettó árbevételt produkáló Minerva Bvk. Zrt.

Adózott eredmény abszolút értékében 156 millió forinttal 2017-ben az első volt a Primus Trust Bvk. Zrt., 2018-ban viszont a dobogó második helyére szorította a szintén korai induló Abraham Goldmann Bvk. Zrt., amely 16,5 millió forint összegű árbevétel és 388 millió forintos összegű mérlegfőösszeg mellett 364 millió forint adózott eredményt hozott, így a Primus Trust Bvk. Zrt. 285 millió forintos profitja csak a második helyhez volt elegendő. A Primus Trust Bvk. Zrt.

árbevételének 129%-os növekedése mellett a 2018-es eredmény az előző évihez képest 83%-os gyarapodást képvisel.

A társaság jegyzett tőkéje jelenleg 137,5 millió forint, 2019-ig 100 millió forint, 2017-ig pedig 75 millió forint volt. A társaság jegyzett tőkéje államkötvényekbe fektetve folyamatosan rendelkezésre áll. Emellett évi ötmillió euró értékben fedezetet nyújtó szakmai felelősségbiztosítással is rendelkezik, amelyet az angol Lloyd's biztosító garantál számára. Irodája a II. kerületben, a Szépvölgyi út elején található.

2. Abraham Goldmann Bizalmi Vagyonkezelő Zrt.

Az engedélyét 2017-ben harmadikként megszerző Abraham Goldmann Bvk. Zrt. névadójának, a sikeres 17. század eleji kereskedő és pénzember színes élettörténetét a vagyonkezelő honlapja részletesen ismerteti, ezen a helyen azonban terjedelmi okokból az életút mélyebb tárgyalásától el kell tekintenünk. A társaság elsősorban arról ismert, hogy nemrégiben tulajdont szerzett az országos kereskedelmi TV2 csatornát üzemeltető részvénytársaságban. A részvények tényleges tulajdonosa Vida József, aki egyben a Takarékbank csoport tulajdonosa, valamint a Abraham Goldmann Bvk. Zrt. részvényese is. A társaság másik meghatározó tulajdonosa az igazgatóságban is helyet foglaló Gál Miklós, aki a tőzsdén jegyzett Opus Global Nyrt. vezérigazgatói posztját is betölti.

Az Abraham Goldmann Bvk. Zrt. 2018-ban a legnagyobb adózott eredményt hozó bizalmi vagyonkezelő vállalkozás volt. Igaz, az eredményt kapott osztalékkal érte el, mivel az árbevétele ehhez képest igen szerény, 16,5 millió forint volt ugyanabban az évben. Bár frissebb pénzügyi információk a társaságról nem állnak rendelkezésre, a bizalmi vagyonkezelői piac bizonyítottan aktív szereplőjéről beszélhetünk.

A jegyzett tőkéje a törvényben előírt szintnek megfelelő 70 millió forint. A társaság saját tőkéje a 2017-es 186 millió forintról 2018-ra – a korábbi arányában 196%-ot növekedve – 550 millió forintra emelkedett. Ügyfeleit a IX. kerületi Ferenc körúton található székhelyén fogadja.

3. *Airon Trust Bizalmi Vagyonkezelő Kft.*

Az Airon Trust Bvk. Kft. szintén 2017-ben szerezte meg bizalmi vagyonkezelői engedélyét. A cég tulajdonosa és vezetője Danku-Szigeccsán Eszter, székhelye az I. kerületben, a Szilágyi Dezső téren található. Árbevétele a 2017-es 8 millió forintról 193%-os növekedést produkálva a következő évben 23 millió forintban alakult. Adózott eredménye mindeközben 93%-ot süllyedt, közel 8 millió forintos szintről 211 ezer forintra. Árbevétele alapján a bizalmi vagyonkezelők rangsorában 2017-ben a harmadik helyet érte el és helyezését 2018-ban is megtartotta. Adózott eredmény tekintetében viszont a 2017-es negyedik helyről 2018-ban a hatodikra csúszott vissza.

Szokásos bizalmi vagyonkezelési szolgáltatások mellett az Airon Trust Bvk. Kft. támogatást és teljes körű megfeleléségi szolgáltatáscsomagot nyújt a gyakran laikus családtagokból kinevezett eseti bizalmi vagyonkezelőknek is. Honlapja szerint emellett Family Office szolgáltatást is nyújt, ami a bizalmi vagyonkezelésen túlmutató szolgáltatások igénybevételére is lehetőséget nyújt első sorban sok tagot számláló tehető családok befektetéseinek és üzleti vagy akár jótékonyági ügyeinek menedzselése során. A cég közös honlapot üzemeltet az Airon-csoporthoz tartozó ügyvédi irodával és a céges és könyvelési szolgáltatásokat nyújtó más társaságokkal. A most cégcsoportban üzemeltetett Airon Trust Bvk. Kft. korábbi neve 1900 Trustee Kft. volt. Jegyzett tőkéje 70 millió forint.

4. *Minerva Bizalmi Vagyonkezelő Zrt.*

A szintén 2017-ben, sorrendben ötödikként bizalmi vagyonkezelési engedélyt szerző Minerva Bvk. Zrt-t a Minerva Tőkealap-kezelő Zrt. alapította 2017. júniusában. Tényleges tulajdonosa Szíjj László, a Duna Aszfalt Út tulajdonosa, aki az MKB Bankban is részvényes.

A társaság az engedély harmadik negyedév végén történt megszerzése miatt 2017-ben csonka évet zárt, de tevékenységét megkezdve 21 millió forint árbevételt és 6 millió forint eredményt ért el. Ez a pénzügyi adatok alapján felállított rangsorban a második, illetve a harmadik helyig juttatta a bizalmi

vagyongazdálkodót. A Minerva Bvk. Zrt. érte el azonban a leglátványosabb növekedést 2018-ra: nettó árbevétele 916%-al 213 millió forintra, míg adózott eredménye még ennél is kiugróbban 2468%-ot emelkedve 154 millió forint lett. Mind ezek ellenére, a tört indulási évből adódó szerény bázisról indult exponenciális növekedés a Minerva Vagyongazdálkodó Zrt.-t a bizalmi vagyongazdálkodók tárgyalt rangsorában 2018-ban szintén a második, illetve harmadik helyre juttatta.

A Társaság vezető tisztségviselői: Csíkos Ágnes Katalin vezérigazgató, vezető közgazdász és Dr. Magi Julianna vezérigazgató-helyettes, vezető jogász. Jegyzett tőkéje 70 millió forint. A cég székhelye egy Rákóczi úti irodaház hetedik emeletén működik.

5. Apelso Trust Bizalmi Vagyongazdálkodó Zrt.

Az engedélyét 2018-ban megszerző Apelso Trust Bvk. Zrt. az első hazai Family Office szolgáltató és vagyongazdálkodó cégcsoport tagjaként definiálja küldetését. Honlapja szerint elsősorban a magyar tulajdonú vállalatok hosszútávú stabilitását és generációváltását kívánja támogatni a vállalkozás. Szolgáltatásait is ennek megfelelően célcsoport szerint külön választva kínálja családoknak és vállalatoknak. Vállalati ügyfeleknek tranzakciós, biztosítéki jellegű bizalmi vagyongazdálkodási szolgáltatásokat is ajánlanak, amely versenyelőnyt jelenthet az ilyen szolgáltatást igénybe vevő hazai tulajdonú vállalatok számára.

Dr. Antal György és dr. Illés István – társasági részesedéseken keresztül – tulajdonolják és irányítják a bizalmi vagyongazdálkodót. Az ügyvédi háttérrel rendelkező vezető partnerek gyakori előadók hazai vállalkozói konferenciákon. Dr. Illés István a bizalmi vagyongazdálkodásról szóló egyetlen szakkönyv egyik szerzője is a Primus Trust-os dr. B. Szabó Gáborral és dr. Menyhei Ákossal együtt.

Az Apelso Trust Bvk. Zrt. működése első évében 22,8 millió forint nettó árbevétel és 4,8 millió forint adózott eredményt ért el, ami mindkét listán a negyedik helyhez volt elegendő. Jegyzett tőkéje 6 millió forint, a tőketartalékban

azonban biztosított további 70 millió forint a stabil és prudens működés garantálására. Irodái a VII. kerületi Eötvös utcában találhatóak.

